Διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης ΧΡ. ΚΟΝΤΑΞΑΚΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Μπουμπουλίνας ἀρ. 34

ΕΤΟΣ Ϛ'. Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Αὐγούστου 1903. ΑΡΙΘ. 15.

Ἐπιμελητὴς τῆς Συντάξεως ΚΩΝΣΤ. ΛΥΚΟΡΤΑΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

«Ὅσοι τὸ ἀμετάβλητον, εἴτε διαρκῶς, εἴτε ἐπὶ χρόνον, τῶν πολιτευμάτων ἐθέσπισαν, αὐτὴν τὴν ἐπανάστασιν καθιέρωσαν, ὡς τὸ μόνον μέσον πρὸς μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος, ὡς συμβαίνει καὶ τοῖς ῥάττουσι τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. Ἐπέρχεται γὰρ ἡ πλημμύρα, συνεπείᾳ δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπὲρ τοὺς ῥαγμοὺς ὑπερχείλισις, οὐ σπανίως δὲ καὶ τῶν ῥαγμῶν αὐτῶν ἡ καταστροφή, ἅτε παρασυρομένων ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. Πᾶσα οὖν διάταξις, ὡς κώλυμα εἰς τὴν ἀναθεώρησιν γινομένη, ἔσεται ῥαγμός· ἄρα ῥαγμὸς καὶ τὸ ἄρθρον 107 τοῦ Συντάγματος».

Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Σαριπόλου, ἐκπεφρασμένη ἐν τῷ Συνταγματικῷ Δικαίῳ του, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ 107 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, ἐπῆλθεν ὁρμεμφύτως εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, ὅτε ἀνεγνώσαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος δεκαπενθημέρου, ὅτι συνέστη ἐν Ἀθήναις Πολιτικὸς σύλλογος, κύριον καὶ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν ἔχων νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν σύγκλησιν Ἐθνοσυνελεύσεως, ὅπως ἀναθεωρήσῃ τὸ Σύνταγμα.

Ἡ ἀναγγελία αὕτη, ὡς διὰ καταιονήσεως ψυχρολουσία ἐπιπεσοῦσα ἐν μέσῳ τῶν κυνικῶν καυμάτων τοῦ Ἰουλίου, ἐκίνησε τὴν προσοχὴν τοῦ τύπου καὶ αἱ ἐφημερίδες πᾶσαι ἐσχολίασαν τὸ γεγονὸς καὶ γνῶμαι ἐξεχόντων πολιτευομένων προσώπων ἐπέλαμψαν ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων, διαφόρως ἐξετάζουσαι τὸ ζήτημα.

Τὸ ζήτημα ὅμως, ἕνεκα τοῦ ἀκαταλλήλου φαίνεται τῆς ἐποχῆς διὰ τοιαύτας θερμογόνους συζητήσεις, δὲν ἔλαβε τὰς διαστάσεις, ἃς ὤφειλε νὰ λάβῃ, καὶ λεληθότως ἡ συζήτησις κατεσίγασεν, ὑποχωρήσασα πρὸ κατακλυσμοῦ ἄλλων θεμάτων, ἐπελθόντων ἵνα ἀπασχολήσωσι τὸν τύπον, ὡς ὁ θάνατος τοῦ Ποντίφηκος τῆς ἁγίας ἕδρας καὶ ἡ ἀνάρρησις τοῦ νέου, ἡ ἐπανάστασις ἐν Μακεδονίᾳ, τὸ ταξείδιον τοῦ κ. Δηλιγιάννη εἰς Δαλματίαν κλπ. κλπ., ἀνεξάντλητοι πηγαὶ τροφοδοτοῦσαι τὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ μετ' αὐτῶν . . . καὶ τοὺς ἐφημεριδογράφους. Ἐλπίζομεν οὕτω ὅτι ὁ ἀγὼν περὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος ὑπέστη μόνον ἀνακωχὴν τινά, ὅτι δέ, ἀρχομένης μετ' ὀλίγον τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος καὶ τοῦ κόσμου καταλιπόντος τὰς θερινάς του διαμονὰς καὶ μετ' αὐτῶν τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀτονίαν καὶ ῥαστώνην, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰς βιωτικάς του ἐργασίας, αἷς συμπαρομαρτοῦσι καὶ αἱ περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων μέριμναι, τὸ ζήτημα θὰ ἀνακύψῃ ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ ζωηρότητι, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ὁ ἀρτισύστατος πολιτικὸς Σύλλογος, ὡς ὑπόσχεται, θὰ *δράσῃ* ἀποφασιστικῶς κατὰ τὴν ἐπερχομένην χειμερινὴν περίοδον, πυκνουμένων ὁσημέραι τῶν φαλάγγων αὐτοῦ.

Ὅθεν, εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπόκειται, ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει ταύτῃ, νὰ θίξωμεν τὸ ζήτημα ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀναλύσωμεν αὐτὸ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς, θεωρητικῆς ἢ πρακτικῆς ἀπόψεως. Ἴσως πράξωμεν τοῦτο, τῆς στιγμῆς ἐπιστάσης. Ὡς ἁπλοῖ μόνον χρονογράφοι σημειώσαντες τὸ γεγονός, θὰ περιορισθῶμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Πολιτικὸν Σύλλογον μίαν φιλικὴν συμβουλήν, ἐὰν θέλῃ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος δὲν εἶναι νέον. Κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς συνεδριάσεις τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τοῦ 1864 ἀνεκινήθη φλέγον καὶ πολλῶν τῶν τότε ῥητόρων τὴν εὐγλωττίαν ἐξήντλησεν ἡ ἐπὶ τοῦ 107 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος συζήτησις, κατόπιν τῆς ὁποίας ἡ μὲν τροπολογία τοῦ Μίλησι, συμπίπτουσα μὲ τὸ σχέδιον τῆς κυβερνήσεως, ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἀπετέλεσε τὸ 107 ἄρθρον (16 8βρίου 1864), ἀπερρίφθη δὲ ἡ πρότασις τοῦ Λομβάρδου, ἥτις ἀφεώρα τὴν διὰ Συνταχτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἀναθεώρησιν. Εἰ δὲ καὶ ἡ τελευταία αὕτη πρότασις ἀπερρίφθη διὰ μικρᾶς πλειονοψηφίας ὀκτὼ μόνον ψήφων (151 κατὰ 143), τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι πᾶσα ἰδέα περὶ μελλούσης Ἐθνοσυνελεύσεως ἀπεκλείσθη ὑπ' αὐτῆς τῆς συνεδριαζούσης τότε Συνελεύσεως τοῦ ἔθνους, ἐφευρέθη δὲ πλᾶσμά τι, τόπον ἐπέχον ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἡ ἐκλογὴ διπλασίου ἀριθμοῦ βουλευτῶν διὰ τὸ Σῶμα, ὅπερ ἔμελλε νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸ Σύνταγμα· καὶ τοῦτο οὐχὶ ὁλόκληρον, ἀλλ' ἐπουσιώδεις αὐτοῦ διατάξεις, καὶ τοῦτο μετὰ προηγουμένην πολυσύνθετον διαδικασίαν.

Τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ ἀποτροπιασμὸς τῆς τότε Ἐθνοσυνελεύσεως κατὰ πάσης εἰς τὸ μέλλον Ἐθνοσυνελεύσεως, ὥστε, ὅτε μετά τινας ἡμέρας (2 9βρίου 1864) ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἀπέστειλε διάγγελμα καὶ ἐζήτει παρ' αὐτῆς νὰ εὕρῃ καταλληλότερον τρόπον ἀναθεωρήσεως, ἔλαβε τὴν ξηρὰν καὶ ἔντο-

νον ἀπάντησιν, παρὰ τῆς ἐκλεγείσης δωδεκαμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἥτις παρουσιάσθη ἐνώπιόν Του, ὅτι ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις *δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὸ ἄρθρον, ὡς μὴ ἐξευροῦσα καταλληλότερον ἄλλον τρόπον.*

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἰδοὺ διατί, ἀρχόμενοι τοῦ ἄρθρου τούτου, προετάξαμεν, σημειώσαντες διὰ παχέων γραμμάτων, τὴν ἑρμηνείαν τοῦ 107 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τοῦ κρατίστου συνταγματικολόγου τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ διατὶ συνεσχετίσαμεν αὐτὴν μετὰ τῆς συστάσεως τοῦ Πολιτικοῦ Συλλόγου, τοῦ διαβουλευομένου νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν συγκρότησιν Ἐθνοσυνελεύσεως.

Τῶν τυπογραφικῶν ὁρίων τῆς «Ἀττικῆς Ἴριδος» μὴ ἐπιτρεπόντων νὰ ἐξακολουθήσωμεν σήμερον, θὰ συνεχίσωμεν τὸ ἄρθρον ἡμῶν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

Κωνσταντῖνος Λυκόρτας

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Ἀθήναις ἱδρύσεως ἑλληνικοῦ τμήματος τῆς «Διεθνοῦς ποινικολογικῆς ἑνώσεως», τελεσθέντα ὡς διελάβομεν ἐν λεπτομερείᾳ εἰς τὸ προλαβὸν φύλλον κατὰ τὴν 25ην παρ. Ἰουνίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ, ὁ πρόεδρος αὐτοῦ κ. Κ. Μανιάκης, ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἔλεξε τὰ ἀκόλουθα :

Τὸ εὐοίωνον γεγονός, ἡ ἵδρυσις ἐν Ἑλλάδι τμήματος τῆς «Διεθνοῦς Ἑνώσεως τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου», προὐκάλεσε τὴν σήμερον διεξαγομένην τελετήν, ἵνα ἐπισήμως κηρυχθῇ ἡ ἔναρξις τῆς δράσεως αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτυχὴς σταδιοδρομία τοῦ τμήματος τούτου ἔσται δάφνη πνευματικῆς δόξης καὶ γέρας ἐθνικοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Ἡ ἵδρυσις τοῦ τμήματος τούτου ὀφείλεται τῷ εὐγενεῖ ζήλῳ νεαρῶν ἐναμίλλων συναδέλφων· ἡ ἀπονεμηθεῖσα δέ μοι ὑψηλὴ τιμὴ τῆς προεδρείας μὲ συγκινεῖ βαθέως καὶ μοὶ ἐπιβάλλει νὰ ἐπαναλάβω σήμερον τὰς θερμὰς εὐχαριστίας μου πρὸς ἐκείνους, οἵτινες μὲ ἔκριναν ἄξιον τοιούτου ἀξιώματος, ὑποσχεθῶ δὲ δημοσίᾳ, ὅτι θέλω καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως συντελέσω εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ὑψηλῶν σκοπῶν, οὓς ἐπιδιώκει ἡ παγκοσμίου φήμης ἀπολαύουσα «Διεθνὴς Ἑταιρεία», ἥτις ἤδη ἀριθμεῖ ὡς μέλη αὐτῆς τὰς ἐπιφανεστέρας ἐξοχότητας τῆς Ὑφηλίου.

Ἡ διεθνὴς Ἕνωσις ὀφείλει τὴν γένεσιν αὐτῆς εἰς τὰς ἐρεύνας τῆς Ποινικῆς ἀνθρωπολογίας καὶ κοινωνιολογίας, αἵτινες ἔδωκαν νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Προτίθεται δὲ διὰ τῆς κριτικῆς καὶ τῶν προσηκουσῶν ἐρευνῶν νὰ προπαρασκευάσῃ τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πρακτικῆς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς Ποινικῆς νομοθεσίας, ἐρειδομένη ἐπὶ νεωτέρων ἰδεῶν, αἵτινες ἐξασκοῦσιν οὐσιώδη ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου.

Κατὰ τὰς νεωτέρας ἰδέας, ἡ ἐγκληματικότης καὶ ἡ καταστολὴ αὐτῆς πρέπει νὰ ἐξετάζωνται οὐ μόνον ὑπὸ νομικὴν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν. Κατὰ ταύτας ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου εἶναι ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς ἐγκληματικότητος, θεωρουμένης ὡς κοινωνικοῦ φαινομένου, ἡ δὲ ποινικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ ποινικὴ νομοθεσία ὀφείλουσι νὰ προσέχωσιν εἰς τὰ πορίσματα τῶν ἀνθρωπολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν μελετῶν.

Ἡ ποινὴ εἶναι μὲν δραστικώτατον μέσον, ὅπερ τὸ Κράτος διατίθησι κατὰ τῆς ἐγκληματικότητος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τὸ μοναδικόν· δι' ὃ ἀπαραίτητος θεωρητέα ἡ μελέτη καὶ πολλῶν ἄλλων θεραπευτικῶν τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς καχεξίας μέσων, θεωρουμένων ὡς λυσιτελεστάτων προληπτικῶν μέτρων.

Ἡ ποινή, ἡ στερητικὴ τῆς ἐλευθερίας, κατέχει μὲν δικαίῳ τῷ λόγῳ τὴν πρώτην θέσιν ἐν τοῖς συστήμασι τῶν διαφόρων ποινικῶν νομοθεσιῶν, ἀλλ' αἱ νεώτεραι θεωρίαι, ἃς διδάσκει ἡ Διεθνὴς Ἕνωσις, προκαλοῦσι ἰδιάζουσαν προσοχὴν εἰς πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν φυλακῶν καὶ τὴν καθιέρωσιν τῶν προσηκόντων θεσμῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ποινὰς φυλακίσεως μικρᾶς διαρκείας ἡ Διεθνὴς Ἕνωσις θεωρεῖ ὅτι ἡ ὑποκατάστασις εἰς τὴν φυλάκισιν μέτρων ἀναλόγου δραστικότητος εἶναι δυνατὴ καὶ ποθητή, ἡ δὲ ὁλοσχερὴς ἢ ἡ ἐν μέρει ἔκτασις τῶν καταγνωσθεισῶν μακρῶν ποινῶν πρέπει νὰ ἐξκρτᾶται οὐ μόνον ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ διαπραχθέντος κακουργήματος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν σωφρονιστικῶν συστημάτων.

Ἡ διεθνὴς Ἕνωσις σύντονον παρέχει προσοχὴν εἰς τὰ πορίσματα τῆς Ποινικῆς Κοινωνιολογίας, ἐπιστήμης ἔργον ἐχούσης τὴν μελέτην τῶν ἀξιοποίνων πράξεων θεωρουμένων ἐν τῇ φύσει αὐτῶν, ἐν ταῖς αἰτίαις των, ἐν ταῖς μεταμορφώσεσιν αὐτῶν καὶ ἐν σχέσει μὲ τὰς λοιπὰς κοινωνικάς, ἱστορικὰς καὶ φυσιολογικὰς συνθήκας ἑκάστης κοινωνίας.

Τοιαῦται εἰσὶν αἱ κύριαι μέριμναι τῆς Διεθνοῦς Ποινικολογικῆς Ἑνώσεως. Τὸ ἐν Ἑλλάδι δὲ τμῆμα αὐτῆς δικαίως ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τῆς ἐγκρίτου Ἐφημερίδος τοῦ Καιροῦ ὁ «Χρόνος» τῆς 13)26 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ὡς ἓν τῶν μεγαλειτέρων ἱδρυμάτων τοῦ τόπου, προσαγορεύεται δὲ τοῦτο ὡς εὐχάριστον καὶ τιμητικὸν διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι ἡ ἵδρυσις αὐτοῦ σημαίνει, ὅτι ἤρξατο ἡ Ἑλλὰς νὰ αἰσθάνηται τὴν ἀνάγκην νὰ φιλοσοφήσῃ, ὅπερ καὶ μόνον ἀρκεῖ ἵνα προσιωνισθῇ τις τὰ βέλτιστα.

Ἡ αἴγλη, ἥτις ἐλάμπρυνε τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ἔργα τῆς Διεθνοῦς Ποινικολογικῆς Ἑνώσεως, ὀφείλεται εἰς τὴν φιλοσοφίαν· ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν σιγῶσα φωνὴ αὐτῆς θ' ἀκούηται, ἂν ἐπιτευχθῇ ἡ θεραπεία τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας τοῦ τόπου, ἥτις παρακωλύει οὐσιωδῶς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, διότι, ὡς ἔχουσιν νῦν τὰ πράγματα, τὸ πνεῦμα ἡμῶν δὲν δύναται ν' ἀπολαύῃ τῆς προσηκούσης ἠρεμίας καὶ ἀνέσεως, ἵνα ὑψωθῇ εἰς ὑψηλοτέρας σκέψεις πρὸς ἐπίτευξιν γενικῆς εὐημερίας.

Ἡ θεραπεία τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας συνεπάγεται ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν θεραπείαν τῆς ἠθικῆς καχεξίας, οἱ ἀπηλλαγμένοι δὲ νοσηρᾶς καταστάσεως πολῖται εἰσὶν ἱκανοὶ ν' ἀκούωσι τοὺς σωτηρίους καὶ ἐναρμονίους ἤχους τῶν φιλοσοφικῶν ἀληθειῶν, αἵτινες δύνανται νὰ ἐξυψώσωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν θείαν περιωπήν του, ἵνα δύναται ν' ἀποβάλῃ εὐκόλως πᾶν ὅ,τι ἔν νε τῷ πολιτικῷ καὶ ἰδιωτικῷ βίῳ εὑρίσκει χυδαῖον, ποταπὸν καὶ ἀνάρμοστον πρὸς τ' ἀληθῆ συμφέροντά του, ν' ἀποκαλύψῃ τὰς ἐπιπολαίους γνώμας καὶ βλέψεις, νὰ ἐξαφανίζῃ αὐτὰς καὶ ν' ἀνυψώνῃ τὴν πανίσχυρον σημαίαν τοῦ πνεύματος καὶ ἐκδηλώνῃ τὴν ἰσχύν του ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ

Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ καὶ τοῦ πρὸς ταύτας ἀπεριγράπτου σεβασμοῦ ἐπιβληθέντος ὑπὸ μεγαλοφυῶν τῆς ἀνθρωπότητος θεραπόντων, ὀφείλουσι τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν τὰ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἀνερχόμενα τὴν δυσανάβατον κλίμακα τῆς Προόδου ἔνδοξα Ἔθνη ἐκ τῶν κόλπων τῶν ὁποίων ἀνεφάνησαν οἱ πρῶτοι ἱδρυταὶ τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου «Internationale Kriminalestische Vereinigung» von Lizst, Prins, von Hammel ἤτοι οἱ Ἀπόστολοι ἐκεῖνοι, οἵτινες μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀνέλαβον νὰ πείσωσι τοὺς πλησίον αὐτῶν, ὅτι τὸ ἔμμονον, τὸ μηδέποτε ἀπολλύμενον εἰσὶν αἱ ἰδέαι καὶ ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ ὑφίσταται μὴ ὂν σύμφωνον πρὸς τὰς ἰδέας καὶ μὴ δικαιολογούμενον ὑπὸ τῆς διανοίας καὶ τῆς σκέψεως.

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἥτις ὡς ὑπεστηρίχθη πρό τινος χρόνου παρὰ τοῦ ἐν Ρώμῃ διαπρεποῦς λογίου Καθηγητοῦ Ἀντωνίου Bizzuti εἶναι βάσις τῆς πνευματικῆς ἰσορροπίας καὶ ἥτις συνεπάγεται τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἰσορροπίαν, πρέπει ἰδίως νὰ γίνῃ δεκτὴ μετὰ σεβασμοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐν ᾗ ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ κέντρον τῆς καλλιεργείας τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Τὸ προέχον ἔργον τῆς Διεθνοῦς Ποινικῆς Ἑνώσεως εἶναι νὰ καταστήσῃ τοῖς πᾶσιν, εἰ δυνατόν, γνωστὰς τὰς φιλοσοφικὰς ἐκείνας θεωρίας τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ἐν ἰσχύϊ ποινικῶν νομοθεσιῶν.

Ἡ πρακτικὴ τῶν ἐπιστημῶν διδασκαλία καὶ σπουδὴ ἄνευ τῆς φιλοσοφικῆς παρουσιάζει ἐπιπολαίους ἐπιστήμονας καὶ ἀσταθεῖς χαρακτῆρας, ἔτι δὲ καὶ ἐπιζημίους νομοθέτας.

Ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν πρακτικὴν εἶναι εὔκολος, ἀλλὰ μεταξὺ ἡμιμαθείας καὶ τῆς ἱκανότητος ὑπάρχει ἄβυσσος ἀνυπέρβατος.

Ἡ Διεθνὴς Ἕνωσις ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς ἔχει ὑπ' ὄψει τὰ ἔργα τῶν ἐπιλέκτων τῆς ἀνθρωπότητος ἀνδρῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς θεμελιώδεις βάσεις καὶ ἀρχὰς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, αἵτινες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν ἀποτελοῦσι κλίμακα, ἐφ' ἧς ἡ σημερινὴ βαθμὶς στηρίζεται· ἵνα δὲ δημιουργήσῃ τὴν νέαν βαθμίδα αὐτῆς κατέρχεται τὴν δυσθεώρητον ταύτην κλίμακα μετὰ φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ κριτικῆς τῶν προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας· οὕτω δὲ ἀσχολουμένη συνεργάζεται μετὰ τῆς Πολιτείας, ἧς ἡ ὑπερτάτη ἀποστολὴ εἶναι νὰ καταστήσῃ τὰς φυλακὰς ἀχρήστους καὶ τὰ νοσοκομεῖα περιττά, τοὺς τέως δὲ πενθοῦντας ὡς ἐκ τῆς πενίας οἴκους τῶν πολιτῶν κέντρα ἀνέτου χριστιανικοῦ βίου, κοσμούμενα ὑπὸ διαρκοῦς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ περιλαμβάνοντα ἄξια μέλη ἠθικῆς πολιτείας.

Κ. Ν. Μανιάκης.

(Ἀντεισαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου).

ΑΡΧΕΙΟΝ
ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΙΡΗ

Δημοσιευόμενον ὑπὸ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου.

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ τοῦ Θεοφίλου Καΐρη, γραφεῖσα ἀπὸ Σαλαμῖνος τὴν 6ην 76ρίου 1823 πρὸς τὴν ἐν Ἄνδρῳ διαμένουσαν τότε ἀδελφήν του Εὐανθίαν.

Ἀγαπητὴ Εὐανθία,

Εἰς τὰς 30 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἀνεχώρησα ἀπὸ Τριπολιτσὰν καὶ κατὰ τὴν β'. τοῦ Αὐγούστου ἔφθασα εἰς Σαλαμῖνα· μετά τινας δὲ ἡμέρας ἤρχισαν νὰ ἔρχωνται καὶ οἱ λοιποὶ βουλευταὶ καὶ ἤδη σὺν θεῷ αἱ ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους ἐνεργοῦνται καὶ τακτικώτερον καὶ ἐντονώτερον. Εὗρον ἐδῶ τὸν Ἡλιάδην καὶ τὴν Εὐθαλίαν, οἵτινες καὶ μὲ ἐξένισαν φιλοφρονέστατα. Ζῶσιν ἐξαίρετα, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἡλιάδης ἀναγκασθεὶς ἀπὸ τὰς περιστάσεις μετεχειρίσθη τὴν Ἰατρικὴν καὶ ἐπέτυχε κάλλιστα· ἀναχωροῦσιν ὅμως ἐντεῦθεν καὶ μεταβαίνουσιν εἰς Σύρον πρὸς περισσοτέραν ἡσυχίαν. Ἀπορεῖς ἴσως, διότι δὲν ἔγραψα ἀμέσως φθάσας ἐδῶ. Πρῶτον ὅμως δὲν εὕρισκον ἄνθρωπον εἰς τὰ αὐτόσε ἐρχόμενον· ἔπειτα ἤθελον νὰ περιεργασθῶ κἄτι διὰ νὰ σὲ ἰδεάσω· καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινα σιωπῶν ἄχρι τοῦδε. Ἡ νῆσος αὕτη, ἂν καὶ εἶναι ἐν μέρει κατάξηρος καὶ ἄνυδρος, εἶναι ὅμως ὡραία, εὐλίμενος καὶ καταλίμενος· διότι τὸ μεταξὺ Μεγαρίδος - Ἀττικῆς καὶ αὐτῆς διάστημα εἶναι τρόπον τινὰ ὅλον λιμήν· εἶναι διόλου χθαμαλὴ καὶ ποι, κίλεται ἀπὸ διαφόρους λόφους· ἂν καὶ δὲν ἔχῃ μεγάλα ἐρείπια, εἶναι ὅμως τρόπον τινὰ ὅλη αὐτὴ ἐρείπιον· εἶναι ὅλη Ἱερά, διότι ὑπενθυμίζει ὅλα τὰ λαμπρὰ τῶν προγόνων μας κατορθώματα· αὐτοῦ βλέπει τις τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ὅπου ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες τὴν ναυμαχίαν ἐκείνην· τῆς ὁποίας ἡ Γῆ δὲν εἶδε δεύτερον παράδειγμα· αὐτόθες βλέπει τὸ μέρος τῆς Ἀττικῆς, ὅπου στήσας ὁ ὑπερήφανος Ξέρξης τὸν θρόνον του εἶδε τὴν βασιλείαν του κλονουμένην· καὶ τί δὲν βλέπει τις αὐτοῦ; Αὐτοῦ κατέφυγον οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ ἀποφύγωσι τὴν μαιοφόνον τοῦ ἀπανθρώπου μάχαιραν. Αὐτοῦ καὶ τὴν σήμερον κατέφυγον ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Βοιωτίας, τῆς Ἀττικῆς, καὶ τῆς Μεγαρίδος, καὶ εἶναι ὅλη σχεδὸν ἡ νῆσος γεμάτη ἀπὸ καλύβας, ὑπὸ τὰς ὁποίας κάθηνται πλῆθος ἀναρίθμητον, γυναικῶν, παιδίων, καὶ γερόντων δυστυχῶν. Ὦ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης, ἂν ἐβλέπατε, δὲν λέγω τοὺς ἀδίκους φόνους, τοὺς ὁποίους ἔκαμεν ὁ ἄγριος τύραννος, δὲν λέγω τὰς ἀθώας οἰκογενείας, τὰς ὁποίας ἠφάνισεν, ὄχι τὰς πόλεις τὰς ὁποίας κατέκαψεν, ἀλλὰ τὴν πεῖναν, ἀλλὰ τὴν γύμνωσιν, ἀλλὰ τὴν δυστυχίαν μόνον τῶν ἐν Σαλαμῖν θυμάτων τῆς ἐλευθερίας, ἠθέλατε βέβαια, ἂν εἴσθε ἄνθρωποι, θρηνήσει, καὶ ἠθέλατε ἐμποδίσει τὴν ἀγρίαν αὐ-

τὴν καὶ μαινομένην τίγριν ἀπὸ τὸ νὰ σπαράσσῃ τόσους ἀθώους. Ἀλλ' ὄχι, ποτέ, ὄχι! τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη δὲν γεννᾷ ἀνθρώπους· μόνον ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀρετὴ ἀποτελοῦσι τὸν ἡρωϊσμόν, αὐτὴ ὠθεῖ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης φαίνονται καλῆς διαθέσεως ὁμιλοῦσιν ὅλοι τὴν ἀλβανικὴν διάλεκτον καὶ εἶναι ὅλοι ὡς ἑπτακόσιαι οἰκογένειαι. Ἀφοῦ ἐκάθησα ἱκανὰς ἡμέρας ἐδῶ ἐπέρασα καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ, ἀπορῶ τί νὰ σὲ φανερώσω πρῶτον, καὶ τί δεύτερον· εἶδον τὸν ναὸν τοῦ Θησέως, μέρος τοῦ ναοῦ τοῦ Πανελληνίου Διός, μέρος τῶν μεγαλοπρεπεστάτων στηλῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός· ὑπῆγα εἰς τὴν φυλακήν, ὅπου ἐφυλακίσθη ὁ Σωκράτης· ἐδῶ ἔκλαυσα· ἀνέβην καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἶδον τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐρεχθέως. Αὐτόθεν μ' ἐφάνη, ὅτι ἐφαίνετο ἡ Ἄνδρος· ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς αὐτήν, ἔπειτα τοὺς ὕψωσα πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνανέωσα τὰς ὑποσχέσεις μου· ἔψαλα ὕμνους πρὸς τὸν ὑπέρτατον τῶν ὄντων Δημιουργόν, πρὸς τὸν Πανάγαθον τῆς Δικαιοσύνης Θεόν. Τὸν ἐπεκαλέσθην ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· τὸν ἐπεκαλέσθην ὑπὲρ τῆς φίλης ἀδελφῆς μου, καὶ ἐνόμισα, ὅτι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς μου: ἐδῶ ἠδυνάμην νὰ γράφω ἡμέρας ὁλοκλήρους, ἀλλὰ τώρα οὔτε ὁ χάρτης ἐξαρκεῖ, οὔτε ὁ καιρὸς εἶναι ἱκανός. Ἀφ' οὗ κατέβην ὑπῆγα πάλιν νὰ ἀποχαιρετήσω τὸν Σωκράτην εἰς τὴν φυλακήν του· ἔπειτα ἀνεχώρησα διὰ τὴν Σαλαμῖνα συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν νεανίσκον, τὸν Εὐστράτιον Ὀγουρσούζην, καὶ ἀπὸ πλῆθος οἰκογενειῶν, αἵτινες κατέφυγον πάλιν εἰς Σαλαμῖνα, φοβούμεναι τὴν ἔφοδον τῶν ἐπερχομένων τούρκων. Ἀφ' οὗ ἔφθασα ἐδῶ ἐβεβαιώθην τὴν ἔνδοξον νίκην τὴν ὁποίαν ἐνίκησεν ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς Μάρκος Βότσαρης μὲ τοὺς τριακοσίους Σουλιώτας του εἰς τὸ Καρπενήσιον, καὶ τὴν ὁποίαν σφραγίσας μὲ τὸν θάνατόν του ἐφάνη ἄλλος Λεωνίδας. Ἠκούσθη ἔπειτα καὶ ἡ δευτέρα μάχη τὴν ὁποίαν κατώρθωσεν ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος Βότσαρης καὶ ἐκδικήθη τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, θανατώσας ὑπὲρ τοὺς 800 τούρκους καὶ οὕτω ἤρχισε νὰ διαλύεται τὸ εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα τῶν Σκοδριάνων στρατόπεδον. Ἐνίκησαν καὶ ἄλλην μάχην οἱ ἰδικοί μας εἰς τὸ Λουτράκι πλησίον τοῦ Μεσολογγίου ἐναντίον τοῦ Ὑσοὺφ πασᾶ καὶ τῶν Ἀλβανῶν τῶν ἀπὸ Πρέβεζαν ἐλθόντων· ὅθεν καὶ τὸν ῥηθέντα πασᾶ ἐπῆρεν ὁ Καπετὰν πασᾶς σιδηροδέσμιον εἰς τὴν φρεγάδαν του διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ γενῇ θῦμα τοῦ αἱμοχαροῦς Σουλτάνου. Ἐδῶ φέρονται καθ' ἑκάστην τοῦρκοι αἰχμάλωτοι, τοὺς ὁποίους αἰχμαλωτίζουσιν οἱ ἰδικοί μας εἰς τοὺς διαφόρους ἀκροβολισμούς, τοὺς ὁποίους κάμνουσι μὲ τοὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθόντας τούρκους, οἵτινες ἐντρομοι, καὶ γνωρίσαντες ὅτι δὲν θέλουσιν ἀποφύγει τὴν ἐκδικον τῶν Ἑλλήνων μάχαιραν ἤρχισαν νὰ φεύγωσιν. Ὅσοι δὲ πασάδες ἦλθον κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὅλοι κατετρέχθησαν ἀπὸ τὸν ἴδιον Σουλτάνον, διότι ἀπέτυχον εἰς τοὺς σκοπούς των, καὶ ἄλλοι βαρύτατα ἠσθένησαν. Ἕως τώρα στοχάζομαι ὅτι ἠκούσθη αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἔπλευσε μὲ ἀπόφασιν διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρικόν· καὶ ἐν γένει τὰ πράγματα τοῦ ἔθνους ἤρχισαν πάλιν νὰ προβαίνωσι κατ' εὐχήν. Ἐδῶ θέλει μείνει ἡ Διοίκησις, ἐνθα εἶναι ἀναγκαία ἡ παρουσία της, ἔπειτα θέλει μεταβῆ πάλιν ὅπου τὴν καλέσῃ ἡ χρεία. Προχθὲς ἔλαβον τὴν ἀπὸ 11 Αὐγούστου ὡραίαν σου ἐπιστολήν, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάγνωσις δὲν δύναμαι νὰ φανερώσω πόσην εὐχαρίστησιν μ' ἐπροξένησεν. Εὔχομαι ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας ζωὴν καὶ ὑγείαν εἰς σὲ τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἀδελφήν μου. Εὔχομαι νὰ ἀξιώσῃ καὶ ἐμὲ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς νὰ ἐκτελέσω τὰς ἱερὰς ὑποσχέσεις μου. Ἄσπασον ἅπαντας τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους· καὶ μάλιστα τὴν σεβασμίαν ἀνάδοχόν σου. *1823 Σεπτεμβρίου 6*

Ἐκ Σαλαμῖνος *ὁ ἀδελφός σου: Θ.*

Τὸν θεῖον κὺρ Σταματελάκην, τὴν θείαν κυρὰν Ἐρενάκη ὡς εἰκὸς προσαγορεύω. Ἀγαπητὲ Δημήτρη, ἂν καὶ εἶμαι βέβαιος πόσον ἐπιμελεῖσαι διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς οἰκογενείας μας, καὶ τῆς δυστυχοῦς Μαρίας, δὲν λείπω ὅμως νὰ σὲ ἐνθυμίζω, ὅτι νὰ μὴ λείπῃς νὰ τὴν παρηγορῇς πάντοτε, διότι δὲν ἔχει κανένα ἄλλον. . . . . .

ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

(Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου μου).

Εἴχομεν ἐγκαταλίπῃ τὸν Δομοκόν, ὡς τόσα πρὸ αὐτοῦ σημεῖα, ὁδεύοντες πρὸς τὴν ἀπόρθητον Δερβὲν-Φούρκαν· ἀλλὰ κ' ἐκεῖ, ἀνίκανοι νὰ ἀντιτάξωμεν ἀντίστασιν ἀπελπιστικήν, σκεπτόμεθα τὴν ὑποχώρησιν ὡς μέσον σωτηρίας. Καὶ τὴν σκέψιν μας αὐτὴν ἐντὸς βραχέος θέτομεν εἰς ἐφαρμογήν. Καὶ ἀρχίζομεν ν' ἀποσυρώμεθα εἰς τὴν Ὄ ρ θ ρ υ ν. Κατάκοποι, πεινάλεοι, ἄϋπνοι, φθειριῶντες, δειψαλέοι, νεκρωμένοι τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν σπεύδομεν ἀπέλπιδες καὶ ἀνερμάτιστοι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐγκαταλείποντες εἰς τὴν διάκρισιν ὀρδῶν βαρβαρικῶν τόσα καὶ τόσα προσφιλῆ ἐδάφη, παρακολουθούμενοι ἀπὸ γυναικόπεδα τῶν ἀδελφῶν μας θλιβερῶς θρηνοῦντα, ἀπὸ ποίμνια προβάτων καὶ ἀγέλας βοῶν καὶ κτήνη φύρδην μίγδην διωκόμενα, ἐνῷ πολίχναι καὶ χωρία καὶ ἀγροὶ ἀσπλάγχνως ὄπισθεν ἡμῶν ἐπυρπολοῦντο ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ. . .

Ἡ θέα τόσου στρατοῦ πολλαπλῶς ἀλλ' ἀσκόπως κακουχηθέντος, φεύγοντος πρὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀγεληδόν, ἀπολέσαντος πᾶσαν ἐμπιστοσύνην πρὸς τοὺς ἀρχηγούς του, ἄνευ τινὸς συνεκτικοῦ δεσμοῦ, ἄνευ σκιᾶς πειθαρχίας, ἐνσπείρει τὴν φρίκην καὶ τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἀποθάρρυνσιν, μέσῳ βοῆς καὶ ἀλλαλαγμοῦ δυσπεριγράπτου, ἐνῷ πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν τόνοι φωνῆς διάφοροι καὶ ἀπειλαὶ καὶ ἐπικλήσεις καὶ παραγγέλματα βροντόφωνα καὶ βλασφημίαι καὶ συμφυρμὸς διαταγῶν ἀλληλοαναιρουμένων, καὶ κρότοι καὶ ὁρυμαγδὸς ἱππέων καλπαζόντων καὶ πυροβολαρχιῶν δρομαίως ἀποσυρομένων. Κατάστασις ἀξιοδάκρυτος, ἀπελπιστική. Πανικὸς καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν δεσπόζει. Πανταχοῦ λιποψυχία, ἀποθάρρυνσις!

Καὶ ὑπὸ τοιούτους ὅρους, μὲ τοιαύτην ψυχολογικὴν κατάστασιν, ἐπόμενον ἦτο νὰ ἐγκαταλίπωμεν καὶ τὴν ἀπόρθητον Δ ε ρ β ὲ ν - Φ ο ύ ρ κ α ν μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν καὶ νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω πορείαν μας, μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πρότερον συγχύσεως, μετὰ τοῦ αὐτοῦ διασκορπισμοῦ, διψῶντες καὶ πεινῶντες καὶ νυσταλέοι καὶ κατάκοποι καὶ ἀπηλπισμένοι, παρ' ὅλους τοὺς ἐνθαρρυντικοὺς λόγους τῶν φιλοτίμων, παρ' ὅλην τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν γενναιοτέρων, παρ' ὅλα τὰ φιλόδοξά μας ὄνειρα. Καὶ φθάνομεν τέλος εἰς τὰ παλαιά μας σύνορα. Καὶ ἀνανήφομεν πρὸς στιγμὴν ἐκ τοῦ ἀπαισίου ληθάργου μας Καὶ συσπειρούμεθα ἤδη ὀλιγώτεροι παρά ποτε. Καὶ καταβάλλομεν προσπάθειαν ὑστάτην ἵν' ἀποπλύνωμεν τὸν ῥῦπον τῆς ἀδόξου φυγῆς μας. Καὶ ἀνταποκρινόμεθα εἰς τὸν πυκνὸν τῶν διωκτῶν μας τυφεκοβολισμόν.

Ὑπερασπίζομεν ἤδη τὴν Λαμίαν καὶ σπεύδομεν νὰ ὀχυρωσωμεν προχείρως τὰς δεδοξασμένας Θερμοπύλας! Συγκεντροῦμεν τὰς ἀναμνήσεις μας, ἀναπολοῦμεν ζωηρῶς τὰ πολλαπλᾶ δεινοπαθήματά μας καὶ ἀτενίζομεν θαρραλεωτερον τὸν θάνατον. Ἀλλ' εἶνε ἀργὰ πλέον. Αἱ σάλπιγγες καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν σημαίνουν τοῦ πυρὸς παῦσιν, ἐνῷ ἀραιοὶ πυροβολισμοὶ ἀκούονται εἰσέτι. Καὶ μὲ τοὺς τελευταίους πυροβολισμοὺς πίπτουν οἱ τελευταῖοι νεκροὶ καὶ τραυματίαι, καθ' ἣν στιγμὴν ἀναπετάννυνται τὰ λευκὰ τῆς ἀνακωχῆς σήματα. Καὶ σιγῶσιν ἤδη τὰ πυροβόλα καὶ τὰ τυφέκια, ἐνῷ ἀπηχοῦσιν ἀνὰ τοὺς λόφους τῆς Τ α ρ ά τ σ η ς τῶν σαλπίγγων οἱ ὕστατοι στόνοι, ἐνῷ πληροῦται εἰσέτι ἡ ἀτμόσφαιρα ἐκ τῆς ὀσμῆς τῆς πυρίτιδος καὶ τοῦ καπνοῦ. Καὶ ἀποσυρόμεθα — ἡμεῖς πάντοτε — ἀποκομίζοντες τοὺς πεσόντας. Ἀποσυρόμεθα σιωπηλοὶ καὶ ἀλγοῦντες καὶ ἄτακτοι καὶ κατηφεῖς, ἄνευ ἠθικοῦ ἔρματος, ἠττημένοι ἀδόξως καὶ οἰκτρῶς, ἀφίνοντες ἐπὶ τῆς χαραχθείσης γραμμῆς μας, ὄπισθεν φεῦ! τῶν παλαιῶν μας συνόρων, ὀλίγους διπλοσκοποὺς πρὸς φύλαξιν τῆς οὐδετέρας ζώνης! Καὶ τρεπόμεθα εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν συντριμμάτων. Καὶ περισυλλέγομεν ὅπλα καὶ ξίφη καὶ χλαίνας καὶ φυσίγγια καὶ νεκροὺς συναδέλφους.

Καὶ ἀνασκάπτομεν ἐκεῖ προχείρως τάφους. Καὶ θάπτομεν ἄνευ πομπῆς καὶ ἄνευ ἱερέως. Ὦ, εἴν' ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις ποίαν ὀδύνην αἰσθανόμεθα τὴν ὥραν ταύτην βλέποντες ἀπέναντί μας ἑστρατοπεδευμένον τὸν ἐχθρόν, κατέχοντ' ἀλαζονικῶς ἔδαφος μὲ τόσους μόχθους καὶ μὲ τόσα αἵματα κτηθέν! Ὀρθοῦνται ὕπερθεν τῶν κεφαλῶν μας ὑπερήφανα τὰ ὀχυρώματά του καὶ κυματίζει ἐπ' αὐτῶν ἡ Ἡμισέληνος, ἐν ᾧ λευκάζουν ὄπισθεν αὐτῶν, ἐμπεπηγμέναι ἐν γραμμῇ αἱ ἐγκαταλειφθεῖσαι ὑφ' ἡμῶν σκηναί, καὶ ἡμεῖς, ἀξιοδάκρυτοι, κατακλινόμεθα ἐν ὑπαίθρῳ, ἄστεγοι καὶ γυμνητεύοντες, συχνάκις μεταβάλλοντες τὴν μόνην μας κουβέρταν εἰς... τ σ α ν τ ῆ ρ ι γ ύ φ τ ι κ ο, ἀψηφοῦντες τῆς νυκτὸς τὸ ψῦχος καὶ τὸν καύσωνα τῆς μεσημβρίας καὶ τὴν ἀπάνθρωπον βροχήν, κοιμώμενοι ἐντὸς βορβόρου, καρτερικῶς τὰ πάνδεινα ὑποφέροντες, πάσῃ δυνάμει καταστέλλοντες τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς μας. . . . . .

Γ. Α. Τζαννετάκης

ΠΛΗΓΕΣ ΚΑΙ ΜΥΡΑ

Μὴ μὲ ρωτήσῃ ἐδῶ κανείς,
Νὰ τοῦ τὸ πῶ δὲν ξέρω
Γιατὶ ἡ καρδιά μου σπαρταρᾷ,
Γιατὶ φριχτὰ ὑποφέρω.

Μονάχα ξέρω νὰ τοῦ πῶ
Καὶ τοῦτο ἐδῶ θὰ μάθῃ
Πῶς ἡ καρδιά μου ἐπλέχτηκε
Στὸ πλειὸ μεγάλο ἀγκάθι·

Κι' ἂν μὲ γροικοῦνε ἀνώφελα
Πικρὰ πικρὰ νὰ κλαίω,
Τὸν πόνο λέγω τῆς ψυχῆς
Μὰ τὸ κρυφὸ δὲ λέω.

Μέσα στὴ δόλια μου καρδιὰ
Πῶχω στὸν πόνο ἀνοίξει,
Βροχὴ βροχὴ τὰ βέλη του
Καὶ ποιὸς δὲν ἔχει ῥίξει!

Κ' ἐγώ, ποῦ ἡ μοῖρα μῶγραφε
Τόσες πληγὲς καὶ τόσες,
Μιλῶ μὲ χίλια ἀρώματα,
Μιλῶ μὲ χίλιες γλῶσσες.

Στέφανος Μαρτζώκης

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἀνέκαθεν ἡ θέα καὶ τοῦ τελευταίου καθολικοῦ καλογήρου μ' ἐτάρασσε.

Ἡ πρόληψις καὶ ἡ ἀνατροφή, αἱ ἐθνικαὶ παραδόσεις καὶ ἡ κοινωνία, εὐρυνθεῖσαι ἐν ἐμοὶ ὑπὸ τῆς εὐπαθείας, βαθείας ἤπλωσαν ῥίζας ἑνὸς ἀδιαλλάκτου μίσους πρὸς τὰ ὑποκείμενα ταῦτα, ὧν καὶ αὐτὴ ἡ μορφή, ἡ ὑφισταμένη ποικίλας μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις, ἡ προσελκύουσα τὴν ἐνθουσιώδη περιέργειαν τοῦ μείρακος, ἀλλὰ καὶ τὴν φαιδρὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἡλικιωμένον ὀρθόδοξον, ἐνέπνεε κάτι τι τὸ δυσάρεστον.

Ὁμολογῶ δὲ ὅτι οὐ μόνον δὲν μετενόησα διὰ τὴν προώρως ἀναπτυχθεῖσαν ἐν ἐμοὶ μισανθρωπίαν, ὅταν ἔβλεπον τοὺς κυρίους τούτους, ἀλλὰ καὶ πάντοτε μέχρι τῆς σήμερον ἀγανακτῶ διὰ τὴν παρουσίαν τῶν ἐξυρισμένων τούτων ὁσίων εἰς ἔδαφος ἀλλότριον.

Καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐξετάζω ὑπὸ τὸν τύπον διεθνοῦς νομίμου ἢ τύπου, ἢ ἄλλης κοινωνικῆς ἢ πολιτικῆς ἢ ἠθικῆς συνθήκης, ἀλλ' ἁπλῶς τὸ ἀντιλαμβάνομαι ἔστω ὡς ἐκκεντρικὸς καὶ παράξενος, ὡς ἄνθρωπος δηλαδὴ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν οὐχὶ τῶν ἐπιζημίων, ἀλλὰ τῶν ἐπω-

φελῶν τούτων στοιχείων, ἀναλόγως τῶν σημερινῶν περιστάσεων.

Ἡ φύσει καὶ θέσει ἀνήκουσα τῷ ἔθνει ἡμῶν εὐγένεια, δυναμένη μάλιστα ἐνιαχοῦ ν' ἀδικηθῇ θεωρουμένη ὡς ἀδιαφορία, ὅταν πρόκηται περὶ ἀμνησικακίας δι' ἀνθρώπους πονηροὺς καὶ ὑπούλους, ἀνέκαθεν συμπαρομαρτοῦσα εἰς τὴν μεγάλην τῆς φυλῆς ἡμῶν ἀποστολήν. ἐνεθάρρυνε τὴν Φραγκικὴν ταύτην κάθοδον, ὅπως σὺν τῷ χρόνῳ καταστῇ ἀκαταγώνιστος.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ κωμικὸς χαρακτὴρ ὃν ἀντελαμβάνετο ὁ μείραξ καὶ ἡ ἀποστροφή του, ἥτις οὐδέποτε ἀπεξενώθη προκειμένου περὶ τῶν νεαρῶν πατέρων τῆς ἐκκλησιαστικῆς Δύσεως, δὲν παρέμεινε τοιοῦτος, διότι ἀσυνειδήτως μετεβάλλετο εἰς σοβαρὸν καὶ ἄξιον πολλῆς προσοχῆς, ὅταν πλέον ἐν τῷ προσώπῳ ἐκείνῳ τῆς κουρευτικῆς λαμπρότητος ἀνεκάλυπτεν ἕνα μέγαν πολέμιον καὶ ἕνα ἐπικίνδυνον ἐχθρόν.

Καὶ οὕτως, ἠρέμα καὶ ἐν πλήρει γαλήνῃ, ὁ ἀποτρόπαιος παπισμὸς εἰσελάσας πανταχοῦ, ἤρξατο τοῦ κατακτητικοῦ του σκοποῦ, πονηρότατα ἐνεργῶν, κακοήθως διασπείρων ζιζάνια, ἀναιδῶς δημιουργῶν σκάνδαλα, καὶ μισελληνικώτατα καταστρέφων ψυχὰς ὀρθοδόξους καὶ ψυχὰς ἐθνικάς.

Καὶ ἰδοὺ πλέον αἱ κωμικαὶ μορφαὶ τῆς πανιερότητος εἰς πᾶν βῆμα ἀπειλητικαὶ ἢ ὕπουλοι, σεμνότυφοι καὶ ὑποκριτικαί, ἐρεθίζουσαι πλέον καὶ τοὺς σοβαροὺς καὶ τοὺς ἁπλουστέρους.

* * *

Εἰς τοιαύτας σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις ἀφωσιώθην πρὸς στιγμὴν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Ποντίφικος, ὅστις συνταράξας ἢ συγκινήσας τὴν Δύσιν, ἀγνοῶ διατί προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν Ἀνατολήν, σκορπίζων τὰ ἐξωραϊστικὰ ἐκεῖνα γλωσσικὰ κατασκευάσματα, τὰ σοφιστικὰ ἐκεῖνα ἀγυρτεύματα, περὶ εἰρήνης καὶ ἑλληνικῆς δόξης, παμπόνηρα φιλοτεχνήματα σατανικῆς ἐπινοίας.

Καὶ τὸν ἐρεθισμόν, ὃν προκαλοῦσι τὰ τοιαῦτα τεχνάσματα τῶν μοναχικῶν στρατευμάτων τῶν μυριάδων ἱεραποστόλων, ἐπέτεινεν, ἐν ἐμοὶ τοὐλάχιστον, ἡ θέα τῆς ἑλληνικῆς σημαίας μεσιστίου καὶ μετὰ πενθίμου ὑφάσματος κυματιζούσης ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ ἐνταῦθα καθολικοῦ ναοῦ.

Εἰσέδυσα εἰς τὰ βάθη τῶν ἰδιοτροπωτέρων συλλογισμῶν, ἀνέλυσα τὴν μελέτην ὅσον ἠδυνάμην ἐλευθεριώτερον, ἐξήτασα τὸ ζήτημα καὶ ὑπὸ τὴν βλακωδεστέραν του μορφὴν (ἂν καὶ δὲν εὕρισκον στοιχεῖόν τι ἠλιθιότητος εἰς σκέψιν σώφρονα καὶ λογικὴν) μήπως μοιραίως διέπραξα σφάλμα τι ἀσυγχώρητον, πλὴν οὐδὲν μὲν ἀνεύρισκον κατ' ἐμοῦ, πάντα δὲ ἀνεγνώριζον ὡς συνηγοροῦντα ὑπὲρ τῆς ἀγανακτήσεως ἐναντίον ἁρμοδίων καὶ ἀρχόντων, οἵτινες δὲν ἀπεφάσισαν νὰ μὲ πείσωσιν ὅτι δὲν δικαιοῦμαι νὰ ὀργίζωμαι διὰ τὰς πονηρίας τὰς ἀσυστόλους τῶν παπιστῶν, οἵτινες ὀλίγου δεῖν νὰ ζητήσωσι καὶ τὸ ἐπίσημον ἡμῶν πένθος πανταχοῦ.

Καὶ τὸ μῖσος ὅπερ αἰσθάνομαι ἐναντίον τῶν μεγάλων τούτων ὑποκριτῶν, τῶν μεγάλων ἐχθρῶν τῆς πατρίδος μου μὲ κατακαίει, ὅταν ἀναμιμνήσκωμαι τῶν ποικίλων καὶ πολυωνύμων ἱδρυμάτων, ἅτινα ἐγκατέσπειραν καὶ ἀνὰ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, πρὸς εὐρυτέραν συστηματοποίησιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ των, ὃν ἔθεντο ἀνέκαθεν ὡς προορισμὸν τῆς γενικῆς κατακτήσεως.

Ἀλλαχοῦ ἦτο καὶ ἔσται ὁ ἐν ἀναλύσει λόγος τῆς ἀπατροπαίου δράσεως, ἣν ἀσυστόλως διεξάγουσι πανταχοῦ διὰ τεραστιαίων σχεδίων, ἐφορμῶντες καὶ ἀγωνιζόμενοι, ὑπὸ πρόγραμμα φιλελληνισμοῦ μισελληνικωτάτου, τὰ τάγματα καὶ συντάγματα τῶν τροφίμων τοῦ Βατικανοῦ, ἤδη ὅμως ἀρκεῖταί τις εἰς τὸ νὰ στιγματίσῃ διὰ χιλιοστὴν φορὰν τοὺς τετυφωμένους ἐμπαίκτας τῆς χριστιανικῆς εἰρήνης, ἣν ὡς δόγμα ἀλάθητον καὶ ἀθάνατον καθιέρωσεν ὁ αἰώνιος τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἀστήρ.

* * *

Ἀπὸ παιδικῆς δ' οὕτω ἡλικίας μέχρι γεροντικῆς ἡ ἐντύπωσις ἡ ἐκδηλουμένη διὰ μειδιάματος περιφρονήσεως καὶ οἴκτου πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς μῖσος, ἀφοῦ πᾶν εὐγενὲς αἴσθημα καὶ πᾶν ὑπόδειγμα ἠθικῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἐλευθερίας δὲν κρίνεται ἄξιον σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ τῶν Δυτικῶν.

Ὡς κατακλεῖδα τῶν σημειώσεων τούτων, αἵτινες ἐν περιοδικῷ ἐπίτηδες δημοσιεύονται, ἀναμιμνησκόμεθα ἐπεισοδίου τινός. ἀρκετὰ φαιδροῦ.

. . . . Εὑρισκόμεθα πρὸ ἐτῶν ἐν Βενετίᾳ, τῇ θαυμασίᾳ πόλει τῶν τρυφερῶν εἰδυλλίων, καὶ τῶν ζωηρῶν ὀνειροπολημάτων, ἅτινα ὁ ἀσθενὴς χρωστὴρ ἡμῶν καὶ ἄλλοτε προσεπάθησε νὰ σκιαγραφήσῃ.

Εἰς τὴν πρὸ τοῦ Ἁγ Μάρκου πλατεῖαν ἔνθα τὰ ἀνάκτορα, αἱ στῆλαι, τὸ κωδωνοστάσιον καὶ πρὸς τὴν ἀκτὴν τὰ ἀνάκτορα τῶν δουκῶν, μετ' εὐφροσύνου χαρᾶς παρετηροῦμεν κυρίαν ὑψηλῆς περιωπῆς προσφέρουσαν τροφὴν εἰς περιστεράς τινας, ὅτε παρέρχονται τέσσαρες μοναχαὶ *«σεμνόταται»*, κατὰ τὸν καθιερωθέντα τύπον τῆς παπικῆς ὑποκρισίας· διευθύνονται πρὸς τὸν ἅγιον Μάρκον, εἰσέρχονται, καὶ ἀφοῦ ἐγονυπέτησαν παρὰ τοὺς θαυμασίους ἐσωτερικοὺς κίονας —τοὺς γνωστοὺς διαφανεῖς πρὸ τοῦ ἱεροῦ— ἐξήρχοντο, ὅτε νεαρὸς διάκονος ἀνέλαβε νὰ τὰς συντροφεύσῃ.

Παρηκολουθοῦμεν ἐκ περιεργείας τὴν ἀπερχομένην ὁσιότητα, διερχόμεθα πρὸ τοῦ Ναυστάθμου, οὗ οἱ πελώριοι λέοντες τοῦ Πειραιῶς μεγαλοπρεπῶς ἐφύλασσον τὸ μεγαλεῖον τοῦ οἰκοδομήματος καὶ μετ' ὀλίγον διά τινος γεφύρας εἰς τὸ ἀντίπεραν περαιωθέντες, βλέπομεν κομψὴν γόνδολαν πλησιάζουσαν καὶ παραλαμβάνουσαν τὴν συνοδείαν ἐν τῷ μελανῷ της θαλαμίσκῳ.

Ἡ περιέργεια ἡμῶν εἶχε λήξει ἕως ἐκεῖ καὶ μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφοντες διηυθύνθημεν εἴς τι ἐν Ponte Rialto κομψὸν ζυθοπωλεῖον.

Μετὰ παρέλευσιν ὅμως ὀλίγων λεπτῶν βακχικαὶ ἰαχαὶ ἐκ τοῦ μυστηριώδους βάθους ἀγνώστων θαλάμων παρέσυρον ἡμᾶς μέχρι τῆς ἀποφάσεως νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τοὺς ἀποκρύφους ξενῶνάς του....

Καὶ φθάσαντες ἐκεῖ ἐν ἐκπλήξει βλέπομεν τέσσαρα ὑποκείμενα κραιπαλοῦντα. Ἐντείνομεν τὴν προσοχήν, καὶ εἰς τὸν εὐώδη ἐκεῖ νυμφῶνα ἀναγνωρίζομεν ἡμίγυμνον τὴν ὁσίαν τετράδα.

Ἀλκυών

ΙΩΑΝΝΑ Δ' ΑΡΚ

Τῇ Δδι Λουκίᾳ Τίβερη....

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο, εἶνε ἐκ τῆς τραγῳδίας τοῦ Shiller **«Ἰωάννα Δ' Ἄρκ»**· τὸ δὲ μέρος αὐτὸ εἶνε ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ Ἰωάννα Δ' Ἄρκ, ποιμενὶς οὖσα, συνέλαβεν εἰς τὸν νοῦν της θείας ἐμπνεύσεις, καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν πατρίδα της, ἵνα ἀπέλθῃ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν σκοπῶν της.

Ἰωάννα Δ' Ἄρκ.

Βοσκοί μου, τόποι δροσεροί, ποτάμια, καὶ λειβάδια,
ἀγέρι μ' ἄρωμα γλυκό, ἔχετε ὑγειὰ γιὰ πάντα ! . . .
Δὲ θὰ ξανάρθω νὰ σᾶς 'δῶ, μονάχη νὰ καθήσω,
στὴ ῥίζα τῶν βελανιδιῶν, τὸν ἦχο γιὰ ν' ἀκούσω,
'ποῦ ἔρχεται ἀπ' τὰ μακρυνά, καμπαναριὰ 'κεῖ τάλλα,
'κὶ ἀκούγεται στὴ σκοτεινιὰ 'σὰν ἄγια ψαλμῳδία ! . . . .
Φεύγ' Ἰωάννα !... καὶ ποτὲ δὲ θὰ γυρίσῃ 'πίσω ! . . .
τῆς προσευχῆς μου ἐκκλησιὰ 'ποῦ τόσο προσκυνοῦσα
μὲ τοῦ Θεοῦ τὴ φώτιση 'ποῦ μοῦχε στὸ μυαλό μου ! . . .
Φεύγ' Ἰωάννα νὰ μὴ 'ρθῇ ποτὲ σ' αὐτὰ τὰ μέρη ! . . .
Πέτρες, ψτωχὴ καλύβα μου, θὰ σᾶς θυμᾶμαι πάντα ! . . .
Γωνιά μου, περιβόλι μου, καὶ τοῖχοι τοῦ σπητιοῦ μου,
'ποῦ ἡ γλυκειά μου ἀδελφὴ 'γεννήθηκε 'δῶ πέρα
καὶ ὁ χρυσός μου ἀδελφὸς τὸ θανατό του βρῆκε ! . .
Φεύγ' Ἰωάννα. μάννα μου γλυκειά, εἰς σ'ἄλλα μέρη.
κ' ἐδῶ νὰ μὴ γυρίσῃ πιά !... σ'ἀφίνει τὴν ὑγειά της! . . .
Ἄνθρωπος, δὲ μοῦ τ'ὤβαλε στὸ νοῦ μου γιὰ νὰ φύγω
μόν' ὁ Θεός μοῦ 'μίλησε, καὶ 'πῇ στὸ θέλημά του ! . . .
Καθώμουνα σὲ μιὰ γωνιά, ὅταν τὸν εἶδα νἄρθῃ
ἄξαφνα μὲς στὴ λάμψη του κοντά μου καὶ μοῦ εἶπε :
«Ἄφησε πιὰ τὰ πρόβατα !... σὲ ξένα χέρια δόστα ! . . .
ἂς τὴς σκουτοῦρες σου ἀλλοῦ, γιατὶ σ'ἄλλα χωράφια,
αὔριο ναί !.., μονάχη σου, σὰν βοσκοποῦλα ποῦσαι,
στάνες καινούργιες, πρόβατα κοντά σου ἄγια θἄχῃς !...
Μὲς 'στὴ κάρδιά σου ἔρωτας ποτὲ δὲ θὰ καθήσῃ ! . . .

(Συγκινουμένη παρὰ τὴν θέλησίν της.)

Τὰ μάτιά σου δὲν θὰ ἰδοῦν, τοῦ γάμου τὴν ἡμέρα.
'Αλλ' ἡ πατρίδα σου αὐτή, ἐλεύθερη ἀπὸ 'σένα,
ἀπάνου τὸ κεφάλι της εὐτὺς θὰ τὸ σηκώσῃ
νὰ πάρῃ ἀγέρα καθαρόν, ἐλευθεριᾶς ἀγέρα ! . . .
Κι αὐτὰ τὰ ἴδια χέρια σου, μὲ μιὰ χαρὰ μεγάλη,
τὸ νέο βασιλέα σου θὲ νὰ τὸν στεφανώσουν ! . . .»

('Αρπάζουσα τὸ κράνος της)

Ἔφτασ' ἡ 'μέρα, ὡς κι' αὐτὴ ἡ ἅγια πρόσκλησίς μου.
ἀπάνου ἀπ' τοὺς οὐρανούς !... καὶ τοῦτο 'δ' ὁ Θεός μου
μοῦ τῶστειλε σὲ μένανε . . . ναί !... γιὰ νὰ τὸ φορέσῳ !...
Τί νοιώθω !... μέσα στὴ καρδιά.... καὶ σῶλο μου τὸ σῶμα !
νὰ τρέχῃ πιά ! . νὰ ἡ ψυχὴ τῶν Χερουβὶμ ἐκείνη ! . . .
'Εμπῆκε ;... ναὶ στὸ αἷμά μου, κέφυγ' εὐτὺς καὶ πάει !...
Τρέξετε ἄλογα στὴ γῆ γρήγορα νἀκουστῆτε,
πολέμου ἡμέρα ἔφτασε. ..καὶ σ'τούτη ἐδῶ μπροστά μου
τὴν ἀναμμένη μου ὀργὴ θὲ νὰ χαθῇ ὁ Ἄγγλος,
ἀπὸ τὴ χώρα ποῦ πολὺ τὴν ἔχει βασανίσει ! . . .
Δέν εἶμαι Ἰωάνν' αὐτή, ποῦ εἶμουνα καὶ πρῶτα ! . . .
ἀλλ' εἶμαι χέρι τοῦ Θεοῦ !... ναί!... εἶμαι ἄγγελός του !...

Κωνστ. Αμάπης.

ΚΑΛΥΞ ΚΑΙ ΡΟΔΟΝ

Ἦτο Ἀπρίλιος. Τὸ ἔαρ ἐν τῇ ἀκμῇ του διεσκόρπιζεν ἀφειδῶς μυροβόλον πνοήν. Οἱ λειμῶνες καὶ οἱ κῆποι θάλλοντες ἀπεκάλυπτον ὅλην τὴν φαιδρότητα τῆς Ἀττικῆς φύσεως.

Αἱ πεδιάδες καὶ οἱ περὶξ λόφοι τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῶν ἄκτων τοῦ Φαλήρου ἦσαν ἐστρωμένοι διὰ σμαραγδίνου τάπητος πλουσίας χλόης. Ὁ ἥλιος, μετὰ τὴν κοπιώδη ὁδοιπορίαν τῆς ἡμέρας, ἔσπευδε νὰ κρυφθῇ ἀπὸ τὴν καταδιώκουσαν αὐτὸν ἐρωτότροπον νύκτα ὄπισθεν τῶν κεχρυσωμένων κορυφῶν τοῦ Πάρνηθος. Δίδων δὲ τὸν ἀποσπερινόν του ἀσπασμὸν πρὸς τὸν Παρθενῶνα καὶ ἐπιχέων τὸ τελευταῖον αὐτοῦ μειδίαμα ἐπὶ τῆς ἀπέναντι νήσου Αἰγίνης καὶ τῶν ἀρχαίων βράχων τῆς Σαλαμῖνος, ἐχρωμάτιζε τὸν οὐρανὸν δι' ἀποχρώσεων θαυμασίων.

* * *

Ἡ μελανείμων θεὰ τοῦ χάους, θανασίμως τεθλιμμένη, ἠκολούθει μοιραίως τὴν ἀτέρμονα τοῦ προσφιλοῦς της ἡλίου πορείαν. Κεκμηκυῖα, μάτην προσεπάθει νὰ καταφθάσῃ τὸν ὑπερήφανον ἐραστήν, ὅστις, περιφρονῶν αὐτὴν ἀσπλάχνως, τὴν ἐγκατέλιπεν ὄπισθέν του. Μάτην ἱκετεύουσα ἐξέτεινε τὰς ἀράτους χεῖράς της, αἵτινες μόλις ἔψαυον τὸ κράσπεδον τῆς χρυσοπορφύρου χλαμύδος τοῦ βασιλέως τῆς ἡμέρας, καὶ κύπτουσα κατεφίλει αὐτό. Ἐκεῖνος, περιδεὴς καὶ κάτωχρος, ἀπώθει αὐτὴν ἐλαφρῶς μὲ τὸ λιποψυχοῦν ἤδη φῶς του. Ἡ νύξ, μὴ ὀπισθοχωροῦσα, ἀπεγνωσμένως ἠγωνία μεθ' ὅλων τῶν δυνάμεών της νὰ τὸν συγκρατήσῃ καὶ τὸν περισφίγξῃ εἰς τὴν σκοτεινὴν αὐτῆς ἀγκάλην. Πλὴν μάτην· ἐκεῖνος ἔφευγε· καὶ τότε, περιφρονημένη, ἐγκαταλελειμμένη, μελανὴ ἐκ τῆς ὀδύνης, ἐθρήνει βαθέως, καὶ ἐκ τῶν δακρύων της γεννηθεῖσα ἡ δρόσος ἐρράντιζεν ἐλαφρῶς πᾶσαν τὴν κατακτηθεῖσαν ὑπ' αὐτῆς ἀπέραντον ἔκτασιν τοῦ κόσμου, τὴν ὑποδουλωθεῖσαν εἰς τὰ σκότη της φύσιν !

Ἐξαπλοῦσα ἤδη ἠρέμως τὸν μελανὸν αὐτῆς μανδύαν ἐπὶ τοῦ αἰθρίου τοῦ ἔαρος οὐρανοῦ, ἠνάγκαζε τὸν φιλάργυρον τοῦτον νὰ ἐπιδείξῃ τὸν ἄπειρον αὐτοῦ θησαυρόν, κατάφορτος ἐξ ἀκτινοβολούντων ἀδαμάντων.

* * *

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, καθ' ἣν ἡ γλυκεῖα μολπὴ τῆς ἀηδόνος μόλις ἠκούετο ὑπὸ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, ἀκτὶς φωτὸς τοῦ ἡλίου δὲν ἔστεφε πλέον σταυρὸν μνημείου περικλείοντος ἐρωτικὴν ἱστορίαν, οὐδὲ θερμὰ δάκρυα ἔρρεον ἐπὶ ψυχροῦ μαρμαρίνου τάφου. Οὐδεὶς στεναγμὸς ἠκούετο πενθούσης ψυχῆς. Μόνον τὸ ὑποτρέμον καὶ ὠχρὸν φῶς πενθίμου φανοῦ μνημείου, ὡς ἀπαίσιον μειδίαμα, ἔρριπτε μακρόθεν τὰς ἀμυδρὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας, πρὸ τῆς λάμψεως τῶν ὁποίων κατασυντρίβεται καὶ σβέννυται πᾶσα ἐλπίς. Ἔξω τῆς χώρας ἐκείνης, ὅπου μύριοι τάφοι μαρμαίρουσι καὶ ὅπου ἡ μελαγχολική, ἀλλὰ καὶ ζωηρὰ κυπάρισσος, ἐπεκτείνει τὸ κράτος της καὶ τὴν σκιάν της, τὴν συμβολίζουσαν τὸ αἰώνιον πένθος, ἔξω τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου τοιχώματος, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει, ὡς ὅριον τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, τὸ λάλον κελάρυσμα τοῦ ῥύακος καὶ ὁ ψίθυρος τῶν φυλλωμάτων ἐσυμβόλιζον τὸν ἔρωτα, ὅστις, πτερυγίζων ἀοράτως πανταχοῦ, ἠλέκτριζε καὶ ἀνεζωογόνει τὴν φύ-

σιν. Τὸ πᾶν ἀπετέλει ἐν τῇ ἠρεμίᾳ τῆς νυκτὸς χαῦνον καὶ ἡδυπαθεστάτην ἁρμονίαν.

*
* *

Ἀλλ' ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ γηραιοῦ Ὑμηττοῦ ἡ ἀργυρᾶ τῆς Μούσης λυχνία ἀνέτελλεν ὠχρὰ ἐπὶ τοῦ Ἀττικοῦ ὁρίζοντος. Ὦ, Οὐρανέ! ὁποία νύξ! Αἱ μακραὶ σειραὶ τῶν ὀρέων τοῦ Ὑμηττοῦ, Πεντελικοῦ καὶ Πάρνηθος, ἐναγκαλιζόμεναι περιέκλειον τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῶν γλαυκῶν δὲ αὐτῶν νώτων, ὡς ἐπὶ ὤμων Ἄτλαντος, βαστάζουσι τοὺς ἀστερόεντας θόλους τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ, τοῦ πλήρους ποιήσεως καὶ ἀπηχήματος τῆς δόξης τοῦ παρελθόντος. Ἐνῷ δὲ ὁ βαθὺς πέπλος τῆς νυκτὸς ἀνασύρεται μικρὸν κατὰ μικρὸν πρὸ τῆς ἐμφανισθείσης νύμφης, παρουσιάζεται ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητι καὶ μεγαλοπρεπείᾳ του ὁ ὑπερήφανος ἐπὶ τῆς ἀθανάτου Ἀκροπόλεως Παρθενών.

Ἡ ἀπὸ τὰ ὕψη αἰθριωτάτου οὐρανοῦ καταυγάσασα σελήνη, ὡς θεόπνευστος γλύπτης, ἔδιδε νέαν μορφὴν εἰς τὰ ὄρη καὶ παρεῖχε ζωὴν εἰς τὰς γραμμὰς τῶν ὑψωμάτων, δίδουσα χρώματα καὶ εἰς αὐτὰς τὰς σκιάς.

Μακραὶ αὔλακες φωτὸς ἐξετείνοντο μακρόθεν μὲ τὰ ῥωμαντικώτερα χρώματα ἐπὶ τῶν σκιρτώντων κυμάτων τοῦ Σαρωνικοῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ ὀφθαλμὸς διέκρινεν ἐπιχαρίτως λικνιζόμενον πλοῖον, τοῦ ὁποίου τὰ λευκὰ ἱστία ἐπληροῦντο διὰ φιλημάτων οὐρίας αὔρας.

*
* *

Ἐντὸς μυροβόλου κήπου ἔνθα ποικιλόχροα ἄνθη καὶ πυκναὶ φυλλίραι θάλλουσαι ἐδέχοντο τὰς ἐλαφρὰς τοῦ ζεφύρου θωπείας, ἐν μέσῳ τῶν δένδρων ἡ Ναθαλία καὶ ὁ Κλέων εὕρισκον τερπνὸν καταφύγιον τοῦ ἔρωτός των. Ἐκεῖ οὐδὲν εἶχον νὰ φοβηθῶσι, μακρὰν τῶν περιέργων ὀμμάτων τοῦ κόσμου, μόνους μάρτυρας ἔχοντες τοὺς λάμποντας ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ.

Οἱ βαθυκύανοι ὀφθαλμοὶ τῆς Ναθαλίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἰκονίζετο ὅλη ἡ ἀγνότης τῆς εὐγενοῦς ψυχῆς της, ἀπέπνεον ἀνατολικὴν ἡδυπάθειαν καὶ ἡ ἐκφραστικότης των διεσκόρπιζε γλυκείας ἀναλαμπάς, ὡς ἀπὸ φωσφορίζοντος ὠκεανοῦ. Τὸ βλέμμα της ῥεμβῶδες, γλυκὺ ὅσον καὶ φωτοβόλον. Τὰ χείλη της, ὡς κάλυξ ῥόδου, ὅστις ἀνοίγει εἰς τὴν πρώτην τῆς αὐγῆς λάμψιν, διηνοίγοντο ἐπιχαρίτως διαστελλόμενα ἐκ τοῦ μάγου μελαγχολικοῦ μειδιάματός της καὶ διέχεον μεθυστικὸν ἄρωμα οὐρανίου νέκταρος. Ἀναμφιβόλως καὶ ὁ Βάκχος αὐτὸς θὰ ἔρριπτε μακρὰν τὸ κύπελον, ἵνα μεθυσθῇ ὑπὸ τοῦ φιλήματος τῶν γλυκυτάτων ἐκείνων χειλέων.

Τὸ μέτωπόν της ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ πρὸς γαλήνην θερινῆς πρωίας ἤτις, ἐξαπλουμένη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, κάμνει αὐτὴν νὰ στίλβῃ μακρόθεν ὡς ἀκίνητος λίμνη εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος Ἡλίου.

Ἡ μακρὰ καὶ ξανθὴ κόμη της, ὡς δέσμη παχεῖα νεοκοπέντων στάχυων, ἐξηπλοῦτο ἐπὶ τῶν ἀλαβαστρίνων νώτων της. Ἡ φωνή της, περιπαθὴς καὶ γλυκεῖα, ὡμοίαζε μελῳδίαν οὐρανίας μουσικῆς, ὡσεὶ προσευχὴν τῶν ἀγγέλων. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἦτο ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων πλασμάτων, τὰ ὁποῖα μᾶς κάμνουν νὰ ῥεμβάζωμεν ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον, ἀφοῦ ἅπαξ τὰ ἴδωμεν.

*
* *

Ἤδη ἐκάθηντο ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου, θεωροῦντες ἀλλήλους καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των ἐσπινθηροβόλουν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Ὁ λευκός της βραχίων περιέβαλλε τὴν κεφαλὴν τοῦ Κλέωνος, καὶ ὁ τοῦ Κλέωνος, εἰσδύσας τοὺς μακροὺς στίλβοντας βοστρύχους της, περιέβαλλε τὴν λεπτὴν αὐτῆς ὀσφύν. Ἡ Ναθαλία ἐκάμφθη ὡς κλάδος φοίνικος ὑπὸ τὴν ἐσπερίαν αὔραν καὶ ἔκλινε τὴν ὡραίαν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ πάλλοντος στήθους τοῦ Κλέωνος.

Ἡ ἄκρα ἡδυπάθεια, ἡ πνέουσα ἐπὶ τῶν μάγων αὐτῆς ὀφθαλμῶν, ἠμίκλεισεν αὐτοὺς καὶ διέβλεπεν ἀορίστως. Εἶχεν ἀκροασθῇ τοὺς ταχεῖς παλμοὺς τῆς καρδίας τοῦ Κλέωνος, ὧν ἕκαστος τῇ ἔλεγε, σὲ ἀγαπῶ, ὧν ἕκαστος ἐξύμνει καὶ ἓν θέλγητρον τῆς εὐδαιμονίας της. Καὶ ἡ ψυχή της, ἀλλόφρων ἀφίπτατο ἀφημένη εἰς τὰ τερπνὰ ἐκεῖνα ὄνειρα. Ὁ Κλέων μεθυσκόμενος ἀνέπνεε τὴν ἐκ τῶν στεναγμῶν της ἐξερχομένην πνοήν. Ἡ ὁμηλία των συνίστατο ἐκ διακεκομμένων φράσεων καὶ στεναγμῶν· οὐχ' ἧττον ἐνόμιζον ὅτι ὡμίλουν εὐκατάληπτον γλῶσσαν· ὁ λόγος ἐξέπνεεν ἐπὶ τῶν χειλέων των· τί εἶχον νὰ εἴπωσιν; Ἦτο στιγμή, καθ' ἣν ὁ ἄγγελος τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῦ κάλλους ἐδείκνυεν αὐτοῖς ἐν τῇ ἐκστάσει ταύτῃ, τὸν οὐρανόν, τοὺς ἀστέρας, τὴν φύσιν. Τῇ ἀληθείᾳ ἀπετέλουν τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο σύμπλεγμα, ὃ ἑκάστη καρδία ἐρῶσα θὰ ἐζηλοτύπει. Ποῖος ζωγράφος δὲν ἤθελε θραύσει τὸν χρωστῆρά του, ἀφοῦ ἐζωγράφει πρότερον τὴν εἰκόνα ταύτην; Ποῖος μουσουργὸς τὴν λύραν του, ποῖος ποιητὴς τὸν κάλαμόν του ἀφοῦ πρότερον ἐξύμνουν αὐτούς;

Ἐνῷ δὲ ἡ πνοὴ των ἦτο μία, τὰ χείλη των ἡνώθησαν, ἓν φίλημα ἠκούσθη, πλὴν ὁ ἀσπασμὸς διήρκει ἐπὶ των χειλέων των, καὶ τὴν ἔκαμε νὰ φρικιάσῃ, καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην ἔκλεισε τοὺς ὡραίους αὐτῆς ὀφθαλμούς, ἵνα ἀπολαύσῃ ἐνδομύχως τῶν ἀφράστων ἐκείνων ἡδονῶν, ἃς ἡ μέθη τοῦ ἔρωτος παράγει. Τοῦτο ὅμως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ· αἴφνης ἡ Ναθαλία ἀνηγέρθη τῆς ἀγκάλης του τοσοῦτον συγκεκινημένη, σχεδὸν τρέμουσα καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέλη· ἐπὶ τῶν παρειῶν της τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τοῦ ῥόδου καὶ τὸ ὠχρὸν τοῦ λειρίου ἐφαίνοντο διαγωνιζόμενα πρὸς ἄλληλα, καὶ μὲ τὰ φλέγοντα ἤδη χείλη της ἐψιθύρισεν: «ἀποχωρισθῶμεν, προσφιλέστατέ μου, πηγαίνομεν πλέον, κίνδυνος ὑπάρχει ἐν ἡμῖν, ἐν ταῖς καρδίαις μας, ἐπὶ τῇ περιπτύξει τῶν βραχιόνων μας, ἐν τῷ ἀσπασμῷ μας· γνωρίζεις, ὦ, πόσον σὲ ἀγαπῶ. . . .» Οἱ λόγοι της οὗτοι ἐλέχθησαν τόσον σιγά, ὥστε ἀπεπνίγησαν ὑπὸ τῆς νυκτερινῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου. Ἦτο ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ καρδία μάτην τελευταίαν καταβάλλει προσπάθειαν, ἵνα διοικήσῃ καὶ κρατήσῃ ἑαυτὴν εἰς τὸ ὕψος της. ὁ δὲ νοῦς καὶ ἡ θέλησις, ἐκ τοῦ νέκταρος τοῦ ἔρωτος μεθυσθέντες, συμπαρασύρονται εἰς τὴν κατωφέρειαν . . . Ὁ ἔρως διέτασσε! Τίς τολμᾷ νὰ ἀντιστῇ; Ποία ψυχὴ δύναται νὰ μὴ ὑπακούσῃ τυφλῶς εἰς τὰς διαταγὰς ἐκείνου, ὅστις διοικεῖ τὰς ψυχὰς μετὰ τῆς τέχνης τοῦ δεσμεύειν, τοῦ κυριεύειν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, τῶν ὁποίων τὴν φρόνησιν χλευάζων καταπατεῖ καὶ ἀφ' οὗς ἐξορίζει πᾶσαν ξένην εἰς τὸ κράτος του σκέψιν; ὁ δικάζων διὰ τοῦ ἀκαταμαχήτου νόμου τῆς φύσεως καὶ ἐκτελῶν διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Δημιουργίας καὶ οὐχὶ διὰ τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν;

*
* *

Ἤδη ἐν ἀράτῳ ἀμφότεροι συγκινήσει διατελοῦντες,

ἔμενον ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί· ὡς ἀπολελιθωμένοι ἐπὶ τῆς θέσεώς των δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποχωρισθῶσιν. Ἡ κεφαλὴ τοῦ Κλέωνος ἔκλεινεν ἐπὶ τοῦ στήθους του ἀφήνων τὴν χεῖρα του ἐπὶ τοῦ φλέγοντος μετώπου του, ὡς νὰ εὑρίσκετο ὑπὸ ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν θλιβεροῦ ὀνείρου. Ἡ ψυχρὰ χεὶρ τῆς Ναθαλίας ἥψατο ἐκείνης τοῦ Κλέωνος, μόλις κατορθοῦσα ἐκ τῆς ταραχῆς της νὰ τὴν συγκρατῇ, καὶ δὲν ἠσθάνθη πόσον ἡ ἐκείνου ἦτο ψυχρὰ ἐκ τῆς συγκινήσεως οὐδὲ παρετήρησαν, ὑπὸ τὸ ὠχρὸν φῶς τῆς σελήνης, τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου των, ἵνα ἀναγνωρίσωσι πόσον ὁ εἷς ἔπασχε διὰ τὸν ἄλλον, πόσον ἡ χροιὰ των εἶχε μεταβληθῇ. Ἕκαστος, ἀπερροφημένος ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐκστάσει τῶν συγκεχυμένων σκέψεών του, δὲν ἠκροῶντο ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς νυκτερινῆς τῆς αὔρας πνοῆς, ὁμοιαζούσης μὲ τρυφερὸν καὶ μελαγχολικὸν στεναγμόν, ἄλλην τινὰ ἐνδόμυχον φωνήν, γλυκεῖαν, ὑπόκωφον, σειρήνιον, μυστηριώδη φωνήν, ἐπιτάττουσαν. . . . .

Καὶ τότε ἡ Ναθαλία βραδέως ἐπανέπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην του ἐλαφρά, ὡς κάλυξ ῥόδου κλείνει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ζεφύρου, ἵνα ἐκ τῶν θωπειῶν τῆς ζωογόνου πνοῆς του ἐγερθῇ τὴν πρωΐαν ῥόδον! Ναθαλία μου, ἐψιθύρισεν ἐκεῖνος, πιέζων αὐτὴν παραφόρως εἰς τὴν ἀγκάλην του. Τὰ χείλη των συνηνώθησαν, ἡ περίπτυξις διήρκεσεν ἐπ' ἀόριστον, καὶ ἐν τῷ διαπύρῳ τούτῳ ἀσπασμῷ φῶς τι ἐσβέσθη ἐν τῷ οὐρανῷ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἷς διάττων ἐν τῷ σκότει διέγραψε φωτεινὴν γραμμὴν εἰς τὸ στερέωμα καὶ κατέπεσεν.

Τάκης Μπέτσος

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἀπὸ τὸν πλήρη δημοσιογραφικῆς δράσεως βίον τοῦ Ἰωάννου Καμπούρογλου

Εἰς μνήμην του

Ὁ ἀείμνηστος Καμπούρογλους ἦτο πλασμένος οὕτως εἰπεῖν διὰ τὴν δημοσιογραφίαν. Μόλις ἦλθεν ἐκ Γερμανίας εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ὄνειρόν του ἦτο νὰ ἐκδώσῃ ἐφημερίδα. Ἔπληττεν ὅταν τοῦ ἐπρότεινον ἄλλο ἐπάγγελμα. Τὸ ὄνειρόν του ἐπραγματοποιήθη χάρις εἰς τὸν συνεταιρισμὸν τοῦ ἀειμνήστου Κορομηλᾶ.

*
* *

Μετριοφρονέστατος ὅπως ἦτο ἀφῆκε, καίτοι αὐτὸς ἔγραφεν ὅλην τὴν «Ἐφημερίδα» καὶ τὴν καθωδήγει εἰς τὰ πρῶτα βήματά της, νὰ ὠνομάζεται ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Κορομηλᾶ».

*
* *

Ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐκδόσεώς της ἡ «Ἐφημερὶς» κατέστη τὸ μοναδικὸν καθημερινὸν ἀνάγνωσμα ὅλων τῶν οἰκογενειῶν, χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Καμπούρογλου νὰ ἱδρύσῃ στήλην Κοινωνικῶν διαφόρων. Ἐκεῖ παρήλαυνον ὅλα τὰ συμβεβηκότα τῶν οἰκογενειῶν, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸν δημόσιον βίον.

*
* *

Τί θὰ πῇ τιτλοφόρα καὶ τί τελευταία ὥρα δὲν ἐγνώριζεν ὁ συντάκτης τῆς «Ἐφημερίδος» καὶ ὁ διευθυντὴς τῆς «Νέας Ἐφημερίδος». Αὐτὴν τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως ἀνήγγελλεν εἰς τὰ Κοινωνικὰ Διάφορα —εἰς τὰ διαφοράκια ὅπως τὰ ὠνόμαζαν— ἐκεῖ ὅπου ἀνηγγέλλετο καὶ ἡ ἀναχώρησις τοῦ τελευταίου ἀστοῦ.

— Ἀνεχώρησεν, ἔγραφε, χθὲς ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς διὰ Βισβάδεν πρὸς χρῆσιν λουτρῶν.

Τώρα χρειάζονται δέκα κάσσες στοιχεῖα παχέα διὰ ν' ἀναγγελθῇ καὶ προειδοποιηθῇ καὶ μεγαλυνθῇ καὶ διαπλατυνθῇ ἐν τοιοῦτον γεγονός.

*
* *

Κάθε διαφοράκι τῆς «Νέας» ὅμως ἀπετέλει καὶ ἓν κοσμητικὸν δίπλωμα δι' ἕκαστον, ἀκριβοπληρώνοντο δὲ τὰ μὴ ἐκ τῆς συντάξεως προερχόμενα. Ἠδύνασθε νὰ διορισθῆτε πρεσβευτής, νομάρχης, τμηματάρχης, καθηγητής, ἢ νὰ ἐλαμβάνατε τὸ δίπλωμά σας, δὲν ἦτο τίποτε διὰ σᾶς αὐτὸ ἐὰν δὲν ἀνηγγέλλετο μὲ τὰ συνήθη κοσμητικὰ ἐπίθετα ὁ διορισμός σας ἢ τὸ δίπλωμά σας εἰς τὴν «Νέαν».

*
* *

Ἕνας φίλος του μίαν φοράν, ὁ ὁποῖος διωρίσθη νομάρχης δυσηρεστήθη, διότι ὁ Καμπούρογλους ἔγραψε περὶ τοῦ διορισμοῦ του εἰς τὰς «Εἰδήσεις» καὶ ὄχι εἰς τὰ Διαφοράκια.

— Μὰ βρ' ἀδελφέ μου, τῷ ἔλεγεν ὁ Καμπούρογλους, ἠθέλησα νὰ σὲ εὐχαριστήσω πλειότερον, δώσας ἐπισημότερον χαρακτῆρα εἰς τὸν διορισμόν σου.

— Τί λὲς ἀδελφέ. Ἐγὼ θέλω εἰς τὰ διαφοράκια.

— Πολὺ καλά, εἶπεν ὁ Καμπούρογλους.

Καὶ τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἡ «Νέα», περιεῖχε τὸ ἑξῆς Διάφορον:

— «Κατὰ λᾶθος παρεισέφρυσαν προχθὲς ὅσα ἐγράψαμεν ὑπὲρ τοῦ διορισμοῦ ὡς νομάρχου τοῦ κ. Π. εἰς τὰς Εἰδήσεις, ἀντὶ νὰ δημοσιευθῶσιν εἰς τὴν στήλην ταύτην τῶν Κοινωνικῶν Διαφόρων».

Ὁ νέος νομάρχης ὅταν τὸ ἀνέγνωσεν ἔμεινε κόκκαλο!

*
* *

Ἐπρόσεχε πολὺ εἰς τὴν κατάταξιν τῶν Κοινωνικῶν. Δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ συμπίπτουν μαζῇ ἓν κοινωνικὸν γάμου καὶ ἓν θανάτου. Ἦτο ἀπαράβατος αὐτὸς ὅρος διὰ τὸν σελιδοποιοῦντα.

*
* *

Ὅπως κατ' οὐδένα λόγον δὲν ἠννόει νὰ δημοσιεύῃ εἰς τὸ φύλλον του κατὰ ἡμέρας χαρμοσύνους, ὅπως π.χ. τὰ Χριστούγεννα, τὴν τελευταίαν Ἀπόκρεω καὶ τὸ Πάσχα νεκρώσιμα ἢ μνημόσυνα, ὅσην καὶ ἂν τοῦ παρείχατε ἀμοιβήν.

*
* *

Μίαν τελευταίαν ἡμέραν τῶν Ἀπόκρεω ἀπέθανεν εἷς ἐκ τῶν ἐπιφανῶν πολιτευομένων, ἦτο δὲ ἀπαραίτητον νὰ δημοσιευθῇ τὸ νεκρώσιμον εἰς τὴν «Νέαν»,

Ὁ Καμπούρογλους ἦτο ἀνένδοτος.

— Δὲν θὰ παραβῶ τὸν ὅρον μου.

Οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τοῦ ἀποθανόντος ἐπέμενον:

— Μὰ πῶς θὰ μάθῃ ὁ κόσμος τὴν ὥραν τῆς κηδείας, κύριε Καμπούρογλε.

Καὶ ὁ μακαρίτης Καμπούρογλους ὠργισμένος παρετήρησε:

— Μὰ σήμερα εὑρέθηκε κι' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ πεθάνῃ, ἀφοῦ τὸ εἶξευρε ὁ εὐλογημένος ὅτι τέτοιαις ἡμέραις δὲν δημοσιεύω νεκρώσιμα

! ! ! !

*
* *

Ἐροβεῖτο πολὺ τὸν θάνατον, ἡ παραμικρὰ δὲ λύπη ἢ συγκίνησις τὸν ἐστενοχώρει. Οὐδέποτε παρευρίσκετο εἰς κηδείαν καὶ ὅταν συνήντα τοιαύτην καθ' ὁδὸν ἐστρεφεν ἄλλην ὁδόν. Τὰ ἀποστελλόμενα εἰς αὐτὸν νεκρώσιμα οὔτε τὰ ἤγγιζε τὸν ἔπιαναν κυριολεκτικῶς τὰν εὐρά του.

*
* *

Ἄλλα εἰς τὸ προσεχές.

Ν. Γ. Μπενάκης

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩ. ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Μία φυσιογνωμία θεατρική, μία μορφὴ ἐξόχως καλλιτεχνικὴ ἐντελῶς ἄγνωστος διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ ὅμως πολὺ γνωστή, πολὺ δημοφιλὴς ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι καταστᾶσα.

Μεταξὺ τῶν ὀλιγίστων ἠθοποιῶν μας τῶν κατεχόντων τὰ σκῆπτρα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ θεάτρῳ συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ Νικόλαος Ἰω. Κουκούλας, ὁ νεαρώτατος πάντων, ὁ τόσον ἀγαπητός, ὁ τόσον προσφιλὴς καὶ συμπαθὴς αὐτὸς καλλιτέχνης, διὰ τὸν ὁποῖον σεμνύνεται τὸ ὑπάρχον καὶ ὁρῶν Ἑλληνικὸν θέατρον παρ' ᾧ μετ' ἀξιεπαίνου καὶ θαυμαστοῦ ζήλου, μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ παραδειγματικῆς ἀφοσιώσεως ἐργάζεται καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐργαζόμενος ὁ ἀκαταπόνητος αὐτὸς ἐργάτης τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς.

Ὁ Νικόλαος Ἰω. Κουκούλας ἀνήκων εἰς τὴν μεγάλην τῆς Σύρου οἰκογένειαν Κουκούλα—Σκάση, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διατελέσαντος προξένου ἐν τῷ ἐν Βατοὺμ τῆς Ρωσσίας Ἑλληνικῷ Προξενείῳ Ἰωάν. Κουκούλα καὶ εἶτα ἐφοπλιστοῦ, παρακολουθεῖ, μαθητὴς ὤν, τὸ θέατρον μετ' ἀπεριγράπτου λατρείας καὶ ἀγάπης, ὅπου τέλος ἐμφανίζεται ὡς ἐρασιτέχνης ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Σύρου ὁ «Ὀρφεύς» μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Λυκείου Πολίτου—Συνοδινοῦ ὡς Ἱππόλυτος εἰς τὴν ὁμώνυμον τραγῳδίαν καὶ ὡς Ὀρέστης εἰς τὴν Ἠλέκτραν, σημειώσας μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ κληθεὶς ἐπανειλημμένως εἰς τὴν σκηνὴν ἐν μέσῳ τῶν ἀκρατήτων καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων τῶν θεατῶν.

Τοῦτο ἤρκεσε νὰ διαθερμάνῃ καὶ ζωογονήσῃ τὸν διακαῆ πρὸς τὸ θέατρον ἔρωτά του, νὰ ἐξυψώσῃ τὴν φαντασίαν του πρὸς τὸ ὡραῖον καὶ ὑψηλόν, νὰ τὸν μεταρσιώσῃ εἰς τοὺς ἰδανικοὺς κόσμους τοῦ τελείου καὶ τοῦ ὡραίου, ὥστε τὰ βάθρα τοῦ σχολείου νὰ τοῦ φαίνωνται πλέον στενὰ καὶ τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο πνιγηρόν· ἀνεζήτει διαρκῶς ὁρίζοντα ἀνοικτόν, κύκλον εὐρύτερον καὶ πλέον ἀναπεπταμένον τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ δωματίου τοῦ σχολείου, κόσμον ἄλλον ἀπὸ τοῦ τῶν συμμαθητῶν καὶ καθηγητῶν του. Ἤσθάνετο κάτι τι ἀόρατον νὰ τὸν ὠθῇ πρὸς τὴν σκηνήν, κάτι τι τὸ ὁποῖον δὲν τὸν ἄφινε νὰ σκεφθῇ τίποτε ἄλλο εἰμὴ τὸ θέατρον, τὴν δημιουργίαν χαρακτήρων τῶν προσώπων μεγάλων ἔργων, τὴν ἀνύψωσιν τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῆς περιωπήν· ἤκουε κάτι τι νὰ τοῦ λέγῃ ἐνδομύχως «τρέξε πρὸς τὸ θέατρον, διότι ἡ παρουσία σου, ἡ ἐν αὐτῷ ἐργασία σου θὰ συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν ἀναγέννησιν αὐτοῦ, θὰ τὸ συγκρατήσῃ ἀρκετὰ ἀπὸ τὸν ὄλεθρον εἰς τὸν ὁποῖον μοιραίως ἀπὸ τόσων ἐτῶν φέρεται».

Καὶ ἰδοὺ ὁ Κουκούλας ἐμφανιζόμενος δευτέραν ἤδη φορὰν ἀπὸ τῆς ἐν Σύρῳ σκηνῆς τοῦ Ὀρφέως, μαθητὴς ἔτι ὤν, ὡς Κιαμίλμπεης εἰς τὴν «Ἅλωσιν τῆς Τριπόλεως» καὶ ὡς Ὀκτάβιος εἰς τὸν «Ἀρχισιδηρουργόν»· ἔπαιζεν ἐρασιτεχνικῶς μὲ τὸν τότε ἐκεῖ εὑρισκόμενον θίασον τοῦ κ. Ν. Παρασκευοπούλου. καὶ ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐνεφανίζετο εἰς τοὺς ρόλους τούτους καὶ ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἔπαιζε μὲ ἠθοποιούς.

Τὸν Κουκούλαν ὅμως τὸν τόσον μανιωδῶς ἀφωσιωμένον εἰς τὸ θέατρον, τὸν αἰσθανόμενον τοσαύτην ἀγάπην καὶ λατρείαν εἰς αὐτό, ἐμποδίζει καὶ συγκρατεῖ ἰσχυρῶς ἡ οἰκογενειά του, ἡ ὁποία προσπαθεῖ παντοιοτρόπως νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ σταδίου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν εὑρίσκει διόλου καλόν, προωρισμένον ὄντα, ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου τότε πατρός του, δι' ἐμπορο-πλοίαρχον

Πείθεται καὶ ἀκολουθεῖ τέλος τὸν πατέρα του εἰς τὸ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ταξείδιόν του μὲ τὸ ἰδιόκτητόν των πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει ὁλοταχῶς διευθυνόμενον εἰς Ἰταλίαν. Ταύτην περιηγεῖται ὁλόκληρον μεταβαίνων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Μελετᾷ, ὑπείκων εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ παραινέσεις τοῦ πατρός του, τὰ ἐμπορικά του μαθήματα, ἀλλὰ τὸ θέατρον ἐμφανίζεται καὶ πάλιν ἔμπροσθέν του ὡς φοβερὸν ὅραμα καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ διαφύγῃ τῶν χειρῶν τοῦ πατρός του καὶ νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς Σῦρον, ἐπιζητῶν ἐκεῖ τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν, ἵνα ἀνέλθῃ εἰς τὴν σκηνήν, ἱκανοποιῶν οὕτω τὸν διακαῆ του πόθον.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ στιβαρὰ χεὶρ τοῦ πατρός του τὸν συγκρατεῖ, ἀποτρέπουσα αὐτὸν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ θέατρον καὶ τὸν ὁδηγεῖ εἰς Μασσαλίαν, ἔνθα καὶ τὸν εἰσάγει εἰς τὸ ἐκεῖ οἰκοτροφεῖον (Pensionnat des frères Sainte Marie) διαμείναντα ἐν αὐτῷ ἐπὶ ἔτος. Ὁ πόθος του ὅμως ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τὸν ἐπαναφέρει καὶ αὖθις εἰς Σῦρον, ἀλλ' αἱ ἐπίμονοι προτροπαὶ τῶν συγγενῶν του τὸν συγκρατοῦν καὶ πάλιν καὶ οὕτω κατερχόμενος εἰς Ἀθήνας ἐγγράφεται εἰς τὴν ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ γλυπτικὴν σχολήν. Φύσει καλλιτέχνης ἀγαπᾷ τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο καὶ ἐργάζεται μετὰ ζήλου δι' αὐτό, διακρινόμενος μεταξὺ τῶν πρώτων μαθητῶν.

Αἱ ἀπὸ σκηνῆς ὅμως δάφναι τὸν ἀφυπνίζουν καὶ πάλιν, ὅτε ἀκρατητος πλέον ἐπιστρέφει εἰς Σῦρον καὶ καταπατήσας τὰς κακῶς ὑπονοουμένας κοινωνικὰς προλήψεις, παριδὼν δὲ καὶ τὰς συμβουλὰς καὶ παραινέσεις τῶν γονέων του ἀνέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν προσληφθεὶς ὡς τακτικὸς ἠθοποιὸς πρὸ ἑξαετίας περίπου εἰς τὸν θίασον τοῦ κ. Δ. Κοτοπούλη, ὅστις ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος διδάσκαλός του.

Κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τοῦ σταδίου του, τὰ ὁποῖα διῆλθεν ἐν Σύρῳ, Σμύρνῃ καὶ Ρωσσίᾳ, ὑπεδύετο διάφορα μικρὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν διήρχετο καὶ ἀπαρατήρητος, ἀλλὰ προεκάλει τὴν προσοχὴν τῶν θεατῶν καὶ τὰ χειροκροτήματα αὐτῶν διά τε τὴν ἐπιτυχῆ ὑπόκρισίν του καὶ τὸ εὐπαρουσίαστον αὐτοῦ. Μετὰ τὸ διετὲς τοῦτο χρονικὸν διάστημα, ἤτοι κατὰ τὸ ἔτος 1899, κατέρχεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ προσλαμβάνεται εἰς τὸν ἐκεῖ τότε θίασον τοῦ κ. Ἐμμ. Λοράνδου, ὅπου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καταλαμβάνει τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν συναδέλφων του θέσιν ὑποδυθεὶς τὸν Γεώργιον Γοδεφροᾶ εἰς τὸν «Σιδηροδρομικὸν Ἐπιθεωρητήν», τὴν θείαν τοῦ Καρόλου καὶ τὸν Κοκὰρ Ρικοχὲ εἰς τὰς ὁμωνύμους κωμῳδίας, τὸν Πατισερὴ εἰς τὸ «Ἀν σὲ πιάσω», καὶ πολλοὺς ἄλλους τῆς αὐτῆς φύσεως ρόλους.

Ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐμφανίσεώς του γίνεται προσφιλὴς καὶ δημοτικώτατος καὶ εἰς κάθε ἐμφάνισίν του εἰς τὴν σκηνὴν χειροκροτεῖται ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐπευφημεῖται. Τόσον δὲ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη καὶ συμπάθεια αὐξάνει ὁσημέραι, ὥστε καθημερινῶς περιστοιχίζεται ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας τῆς ἐκεῖ κοινωνίας καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους, οἵτινες καὶ ἄρθρα ὁλόκληρα ἀφιερώνουν δι' αὐτόν.

Ἐκεῖθεν, μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περιόδου, μεταβαίνει μετὰ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Ἐμμ. Λοράνδου εἰς Κάϊρον, ὅπου νέαι πάλιν ἐπιτυχίαι ἐπακολουθοῦν.

Λήγει καὶ ἡ περίοδος τοῦ Καΐρου καὶ ὁ Κουκούλας ἐπανέρχεται εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἐνούμενος μετὰ τοῦ διὰ Κέρκυραν τότε ἑτοίμου θιάσου ἀναχωρεῖ μεταβαίνων μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ. Εἶνε ἐκ τῶν πρώτων Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, οἵτινες μετέβησαν τότε εἰς Κέρκυραν, προσθέσαντες οὕτω ἔκτοτε ἓν ἔτι θεατρικὸν σημεῖον κατευθύνσεως. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς γίνεται ἐνθουσιωδῶς δεκτὸς ὑπό τε τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ Τύπου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς περιστοιχίζεται καὶ ἀγαπᾶται ἀπὸ ὅλους, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ δραματικοῦ συλλόγου Κερκύρας «ὁ Φοῖνιξ».

Παρέρχεται καὶ ἡ περίοδος αὕτη καὶ μετὰ μικρὰν περιοδείαν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ἐπανέρχεται πρό τινων μηνῶν εἰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ ἀποφασίζει πλέον νὰ ἐργασθῇ. Συνδυάζεται μετὰ τῶν συναδέλφων του Π. Ρούσου καὶ Κ. Βεντούρα, ἐνοικιάζουν τὸ θέατρον «Ἀθήναιον» καὶ σχηματίζουν θίασον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ἑταιρία Ἑλλήνων ἠθοποιῶν». Ἡ ἐκτίμησις καὶ ἀγάπη καὶ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ δὲν ἤργησε νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ ὁ Κουκούλας ὁ ἄγνωστος, ὁ πρώτην φορὰν ἐμφανιζόμενος ἀπὸ σκηνῆς ἐν Ἀθήναις γίνεται γνωστότατος, δημοφιλὴς καὶ ἀγαπητός.

Ὁ Νικόλαος Κουκούλας μελετᾷ ἐπισταμένως οὐ μόνον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔργου, ὅπερ θὰ διδαχθῇ, οὐ μόνον ὁλόκληρον αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ σχέσιν ἔχοντα μὲ αὐτό. Εἶνε ἀληθὴς καλλιτέχνης, βαθὺς γνώστης τῆς σκηνῆς, ἀγαπᾷ φοβερὰ τὸ ἐπάγγελμά του, ὡς τὸ τελειότερον πάντων, βδελύσσεται ὅμως αὐτὸ διὰ τὸ σύστημά του.

Ὡς μπριλάντε κωμικὸς εἰς τὴν κωμῳδίαν κατέχει μίαν ἐκ τῶν πρώτων θέσεων. Παίζει μὲ πολλὴν λεπτότητα, μὲ δύναμιν τέχνης μεγάλην καὶ μὲ πολλὴν φυσικότητα, δίδων διὰ τῆς ἐξόχου ταύτης ὑποκρίσεώς του μεγάλην ζωὴν εἰς τὰ παιζόμενα ἑκάστοτε ἔργα. Εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ σαλονιοῦ· γνωρίζει καλῶς τοὺς τρόπους τοῦ φέρεσθαι. Εἶνε τέλειος τύπος Γάλλου ἠθοποιοῦ.

Ἐκεῖνο ὅμως εἰς τὸ ὁποῖον διακρίνεται καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ μοναδικός μας ἠθοποιὸς εἶνε ὁ μορφασμὸς (les mute)· δι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ψιμμύθιον, οὔτε ἐπιζητεῖ τὸν γέλωτα τῶν θεατῶν καὶ τὰ χειροκροτήματα αὐτῶν διὰ τῆς κωμικῆς διασκευῆς τοῦ προσώπου. Εἰς τὴν σκηνὴν ἐξέρχεται πάντοτε μὲ τὸ πρόσωπον μακρὰν πάσης χονδροειδοῦς διασκευῆς, ἀρκεῖ δὲ εἰς μορφασμός του, ἀναλόγως τοῦ μέρους ὃ ὑποδύεται, νὰ προκαλέσῃ ἀδίαστον καὶ ἀδιάπτωτον τὸν γέλωτα τῶν θεατῶν καὶ τὰ παρατεταμένα χειροκροτήματα αὐτῶν.

Ἔτι δὲ κέκτηται κάτι τι ἀνώτερον κάτι τι μεγαλείτερον καὶ σπουδαιότερον τῶν μορφασμῶν (les mute), τὸν διχασμὸν τοῦ ἐγώ, ὡς τοῦτο παρετηρήθη εἰς τὴν «Μικρούλαν» τοῦ κ. Δελληκατερίνη, ὅπου ὑπεδύθη τὸν ἰατρόν.

Ὁ Νικόλαος Κουκούλας ἀκούραστος ὢν μελετᾷ νυχθημερὸν τελειοποιούμενος ὁσημέραι. πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὀλίγιστοι τῶν συναδέλφων του κάμουν. Εἰς τὴν ἐνδελεχῆ δὲ καὶ ἐπισταμένην αὐτὴν μελέτην ὀφείλεται καὶ ἡ ἐπιτυχεστάτη ὑπόκρισίς του εἰς ὅλα τὰ ἔργα εἰς ἃ ἔπαιξε μέχρι σήμερον, ὡς εἶνε ὁ Βαλτάσαρ εἰς τὴν «Ἀδρεῖνην», ὁ Μαρσινὲλ εἰς τὸ «Νευροκαβαλίκευμα», ὁ Πασχάλης Κορβέλλης εἰς τὸ «Ραβασάκι» ...

Γνωρίζει κατὰ βάθος καὶ μὲ ὅλας της τὰς διαλέκτους τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν· εἶνε δὲ βαθὺς γνώστης τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς φιλολογίας, ἃς χειρίζεται τελείως· ὡς ἐκ τούτου μεταφράζει λίαν ἐπιτυχῶς καὶ μὲ πολλὴν εὐχέρειαν ἀποδίδων ἐπακριβῶς τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, ἢ δημιουργῶν ἐνίοτε, διότι εἶνε καὶ ποιητής. Μετέφρασε πολλὰ μεγάλα ἔργα τῆς Ἰταλικῆς δραματικῆς φιλολογίας πλουτίσας ἀρκετὰ τὸ Ἑλληνικὸν δραματολόγιον· μεταξὺ τούτων εἶνε καὶ τὰ ἑξῆς: «τὰ Καρναβάλλια στὴν Ἀθήνα», «Μετὰ τὸ ἔγκλημα», «Κλαυδία Μοργκάν», «Γιὰ ἕνα Ραβασάκι», «ἡ οὐρὰ τοῦ διαβόλου», «Λουδοβίκος ὁ ἐνδέκατος», τοῦ μεγάλου Casimir Delavigne εἰς ἰάμβους. Ἐκτὸς ὅμως τῶν μεταφράσεων ἔγραψε καὶ ἰδικά του ἔργα, δικαιώσας οὕτω τὸν τίτλον τοῦ ποιητοῦ· ταῦτα εἶνε «τῆς τρελλῆς τὰ μαλλιὰ» κωμῳδία τρίπρακτος παιχθεῖσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καΐρῳ ἐπὶ πολλὰς συνεχῶς ἑσπέρας καὶ σημειώσασα μεγάλην ἐπιτυχίαν ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτημάτων τῶν θεατῶν, καὶ «αἱ νοσοκόμοι» κωμῳδία μονόπρακτος παιχθεῖσα καὶ αὕτη κατ' ἐπανάληψιν.

Ἐκτὸς τῆς σκηνῆς· ἄλλος ἄνθρωπος, ἄλλος χαρακτήρ, ὅλως διάφορος ἀπὸ τὸν Κουκούλαν τῆς σκηνῆς. Εὑρισκόμενος μὲ τοὺς φίλους του λησμονεῖ τὸν ἠθοποιὸν καὶ ἐμφανίζεται εἰς αὐτοὺς ὁ Νικόλαος Κουκούλας· εἶνε εἰς ἄκρον εὐφυὴς καὶ χαριτολόγος· ἔτι δὲ λεπτὸς καὶ προσηνὴς τοὺς τρόπους, εἰς ἄκρον εὐγενὴς καὶ καταδεκτικώτατος πρὸς πάντας· γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους τοὺς ὑποδέχεται μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη· εἶνε καλὴ καρδιὰ καὶ ἔχει πολὺ μεγάλα αἰσθήματα· τὸν εὑρίσκετε πάντοτε γελῶντα, ἀστεϊζόμενον καὶ . . . καλαμπουρίζοντα! Μὲ τοὺς φίλους του, οἵτινες εἶνε πάντες ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, ὁμιλεῖ πάντοτε, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται, περὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς φιλολογίας, κάμνων διαρκῶς εὐχαρίστους φιλολογικὰς συζητήσεις· οἱ συναδέλφοί του ἀστεϊζόμενοι τὸν ὀνομάζουν «ἡ κινουμένη φιλολογία».

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικόν: εἶνε ὁ μόνος ἐκ τῶν συναδέλφων του, ὁ ὁποῖος ὑποδέχεται εὐγενέστατα καὶ μὲ μεγάλην του εὐχαριστησιν ὅλους τοὺς συγγραφεῖς καὶ μεταφραστάς· ἀναγινώσκει ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ὑποβαλλόμενα εἰς τὸν θίασον ἔργα ἢ κάθησι μὲ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ μεγάλην προσοχὴν ἀκούων αὐτὰ ἀναγινωσκόμενα ὑπὸ τῶν ἰδίων· ἀποφαίνεται, κρίνων πάντοτε μόνον σκηνικῶς καὶ θεατρικῶς καὶ οὐδέποτε φιλολογικῶς, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀρχήν του, μὲ πολὺ θάρρος καὶ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν λεπτότητα καὶ εὐγένειαν· ὑποδεικνύει, καθὸ βαθὺς γνώστης τῆς σκηνῆς, τὰ τυχὸν σφάλματα ἢ καὶ τὸν τρόπον ἔτι τῆς διορθώσεως αὐτῶν· ἀναλαμβάνει δὲ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν διόρθωσιν ἐνίων ἐξ αὐτῶν.

Εἶνε τὸ ἀεικίνητον τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, ἄνθρωπος μὲ πολλὴν θέλησιν, ἀκαταπόνητος, μὲ ἀγάπην καὶ λατρείαν πρὸς τὸ θέατρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων.

Κ. Γ. Μιχαλόπουλος

ΠΑΥΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΝΗΣ

Πρόκειται νὰ γράψωμεν περὶ τοῦ ἐξόχου τούτου μουσουργοῦ ἐν ἐκτάσει, σήμερον δὲ περιοριζόμεθα εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς, ἵνα μόνον δι' αὐτῶν ἐκδηλώσωμεν τὸν θαυμασμόν, ὃν προξενεῖ ἡμῖν ἡ μουσική του. Βεβαίως αἱ μελῳδίαι τοῦ κ. Φροντίνη κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὸ ἀπαράμιλλον τοῦ ὕφους, διὰ τὴν λεπτότητα καὶ βαθύτητα τοῦ αἰσθήματος, διὰ τὴν πρωτοτυπίαν ἐκείνην, ἣν εἰς ὀλίγους μουσικοὺς δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ.

Ἡμεῖς δὲν ἠγαπήσαμεν ποτὲ τὸ ἀλλόκοτον, τὴν μουσικὴν ἐκείνην, ἥτις δὲν γνωρίζει τ' ἀπόκρυφα τῆς

ἀνθρωπίνης καρδίας· ἀγαπῶμεν μόνον καὶ θαυμάζομεν πᾶν ὅ,τι αὕτη ὑπαγορεύει εἰς τὸν ἀληθῆ καλλιτέχνην. Ὁ κ. Φροντίνης ἐξέχει πάντων τῶν Ἰταλῶν μουσικῶν διὰ τὴν πρωτοτυπίαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς μουσικῆς του. Ὁ ἀτομισμός, ἡ ἀλήθεια, ἡ πρωτοτυπία, τὸ αἴσθημα, ἡ ἰδέα εἶναι τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὸν μέγαν καλλιτέχνην, πάντα δὲ ταῦτα εὑρίσκονται εἰς τὰ ἔργα τοῦ μουσικοδιδασκάλου, περὶ οὗ ἐτολμήσαμεν νὰ γράψωμεν τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς.

Τέκνον τῆς Αἴτνης ὁ κ. Φροντίνης καὶ συμπολίτης τοῦ κύκνου ἐκείνου τοῦ ἀνακαλύψαντος τὰ κρύφια τῆς καρδίας, ἐννοοῦμεν τοῦ Βελλίνη, δὲν ἠδύνατο βεβαίως ἢ νὰ συνεχίσῃ τὴν μεγάλην ἐκείνην μουσικήν, οὐχὶ μιμούμενος, ἀλλὰ τελειοποιῶν αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ κ. Φροντίνη δὲν εἶνε ἀνάλυσις, ἀλλὰ σύνθεσις καὶ σταθμός, ἀληθὴς ἀφετηρία τῆς Ἰταλικῆς νεότητος, ἥτις δυστυχῶς τοσοῦτον περιεπλανήθη κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἔτη, ὥστε νὰ φανῇ,ἡ χώρα ἐν ᾗ ἐγεννήθη τὸ ᾆσμα, ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν τόσαι μεγαλοφυΐαι ποδηγετήσασαι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἀποτινάξασαι χιλίους ζυγούς, δούλη τοῦ πνεύματος. Τὸ ἰταλικὸν πνεῦμα βεβαίως δὲν ἐσβέσθη, οὔτε δύναται νὰ σβεσθῇ. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσαίωνος, ὁ Δάντης, λάμπει ἐν ὅλῳ αὐτοῦ τῷ μεγαλείῳ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, ἥτις διεδέχθη δύο πολιτισμοὺς καὶ ἐν ᾗ ἀναγεννήθησαν αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι.

Στέφανος Μαρτζώκης

ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Λόγοι ἑνὸς Καρδιναλίου. Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Παρισίων διὰ Ρώμην εἷς Καρδινάλιος, ὅστις ἔμελλε νὰ ἀσκήσῃ σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐν τῷ Κογκλαβίῳ, εἶχε περικυκλωθῆ ὑπό τινων δημοσιογράφων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ γνωστὸς χρονικογράφος τῆς «Illustration» Ἀνδρέας Φαζέλ. Ὁ Καρδινάλιος ἐμειδία μετὰ λεπτότητος καὶ προεφυλάσσετο νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς παγίδας, τὰς ὁποίας τοῦ ἔστειναν οἱ δημοσιογράφοι. Ἐστάθη εἰς αὐτοὺς ἀδύνατον νὰ τοῦ ἀποσπάσωσι καὶ μίαν κἂν πληροφορίαν. Οἱ γλυκεῖς λόγοι του δὲν ἀπεκάλυπτον οὐδεμίαν τῶν σκέψεών του. Τότε εἷς τῶν δημοσιογράφων τεχνιέντως ἥψατο τοῦ ζητήματος τῶν ἐπιρροῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἀσκήσωσιν αἱ εὐρωπαϊκαὶ Κυβερνήσεις ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κογκλαβίου. Κατέδειξε τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν θὰ εἶχεν ἡ Γαλλία ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Πάπα, ὠνόμασε τὸν ὑποψήφιον, τὸν ὁποῖον θὰ ὑπεστήριζεν ἡ Ἱσπανία καὶ ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους τὸν Καρδινάλιον ποίαν στάσιν ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἐλάμβανεν ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Ἐκεῖνος ἐσκέφθη ἐπὶ μικρὸν καὶ ἀπήντησε: «Γνωρίζομεν πάντες ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι πολὺ προσηλωμένος εἰς μίαν ὑποψηφιότητα, ἀλλὰ δὲν θὰ τολμήσῃ ποτὲ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ 'στὰ ἀνοικτά».

— Ἡ Ἁγιότης σας δύναται νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ ἀγαπητὸς εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ὑποψήφιος;

Ὁ Καρδινάλιος ἐσκέφθη πάλιν ἐπί τινα δευτερόλεπτα καὶ μὲ φωνὴν μυστηριώδη:

— Εἶνε αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐψιθύρισεν. Ἀφ' ὅτου ἡ θέσις τοῦ Λέοντος ΙΓ' ἔμεινε κενή, ὑποφέρει σκληρῶς σκεπτόμενος ὅτι εἷς θνητὸς μέλλει νὰ γίνῃ Πάπας καὶ ὅτι ὁ θνητὸς αὐτὸς δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ἴδιος.

***

Ἡ τέχνη τοῦ ἐπαληθεύειν τὰς προφητείας.

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ προφήτου ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει ἀποτυγχάνει. Τοῦτο τοὐλάχιστον ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ Πάπα. Ἐξέθαψαν πλῆθος προφητειῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν μέλλοντα Πάπαν. Μεταξὺ δὲ ἐκείνων, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουσι περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην ἐν Ῥώμῃ, εἶναι αἱ προφητεῖαι, αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν Ἅγιον Μαλαχίαν. Ἦτο δὲ ὁ Ἅγιος Μαλαχίας εἷς καλόγηρος Ἰρλανδός, ὁ ὁποῖος ἐγένετο κατόπιν ἐπίσκοπος καὶ ἀπέθανε τὸ 1148. Αὐτὸς προεφήτευσε τοὺς διαφόρους Πάπας, οἵτινες ἔμελλον καὶ μέλλουν νὰ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Θρόνου τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Καίτοι δὲ οἱ λεξικογράφοι ἀναφέρουν ὅτι δὲν εἶναι διόλου βέβαιον ὅτι αἱ προφητεῖαι, τὰς ὁποίας τοῦ ἀποδίδουν ἀνήκουν εἰς αὐτόν, ἰσχυροί, τοὐναντίον, λόγοι ὑπάρχουν ὅτι τὰς ἐφαμπρικάρισαν πολὺ ὕστερον μετὰ τὸν θάνατόν του, κατὰ το 1590, ἐν τούτοις, αἱ προφητεῖαι αὗται δὲν ἔπαυσαν νὰ θεωρῶνται ὡς μία πολύτιμος πηγή, καὶ τὰς συμβουλεύωνται εἰς τὸ Κονκλάβιον κατὰ πᾶσαν διαδοχὴν τῶν Παπῶν.

Κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ὅλων ἐν γένει τῶν προφητειῶν καὶ αὗται εἶναι ἐκπεφρασμέναι εἰς γλῶσσαν σιβυλλιακήν, ἥτις ἐπιτρέπει νὰ τὰς ἐξηγεῖ κανεὶς συμφώνως μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του, ἐννοεῖται πάντοτε μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τῶν γεγονότων.

Οὕτως, ὅταν Λέων ὁ ΙΓ' ὠνομάσθη Πάπας, ἐξήτασαν νὰ εὕρωσι κατὰ ποίαν συγκυρίαν ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ συνεβιβάζετο μὲ τὰς περὶ αὐτοῦ προμαντεύσεις τοῦ Ἁγίου Μαλαχίου. Διὰ νὰ προσημάνῃ τὸν Πάπαν, ὅστις ἔμελλε νὰ διαδεχθῇ Πῖον τὸν Θ' ὁ προφήτης, εἶχε δώσει τὸν ἑξῆς τύπον: Lumen in cælo (Φῶς ἐν Οὐρανῷ). Παρευθὺς οἱ ὑπομνηματισταὶ ἐτέθησαν εἰς ἔργον: Κατὰ ποῖον τρόπον ὁ καρδινάλιος Πέτση ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ τὸ φῶς τοῦτο ἐν τῷ Οὐρανῷ; Καὶ εὗρον ἀμέσως, ὅτι εἰς τὸ σκευοφυλάκιόν του εὑρίσκετο ἐσκαλισμένος εἰς ἀστὴρ ἀκτινοβολῶν ὑπεράνω ἑνὸς αἰγείρου. Καμμία πλέον ἀμφιβολία ὅτι ἡ πρόρρησις ἐπραγματοποιεῖτο καὶ ὁ Ἅγιος Μαλαχίας ἐδοξάσθη ἀκόμη μίαν φοράν.

Τώρα πρόκειται νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὁ νέος Πάπας ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ῥῆσιν! Ignis ardens (Πῦρ ζωηρόν), διὰ τῆς ὁποίας ἔχει προφητευθῆ.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι τέσσαρες καρδινάλιοι ἔχουν ἐσκαλισμένον πῦρ εἰς τὰ σκευοφυλάκιά των, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ οἱ τέσσαρες οὗτοι εἶχον ὑπ' ὄψιν των τὸν προφήτην Μαλαχίαν, ὅταν τὰ παρήγγελλον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐκλεχθεὶς Ποντίφηξ ἔτυχε νὰ μὴ εἶναι μεταξὺ τῶν τεσσάρων τούτων προβλεπτικῶν καρδιναλίων, εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ εὕρουν καὶ τώρα καὶ δι' αὐτὸν κάποιαν ἐξήγησιν. Θὰ εἴπωσι, παρ. χάριν, ὅτι ἀπέφυγε κάποιαν πυρκαϊὰν κατὰ τὴν νεότητά του, ἢ ὅτι εὑρίσκετο ἡμέραν τινα εἰς οἰκίαν, ἡ ὁποία ἐκτυπήθη ἀπὸ κεραυνὸν ἢ.... ἢ.... ἡ ἐξήγησις θὰ εὑρεθῇ πάντοτε. Ἐν ἀνάγκῃ, θὰ ἐπινοήσωσι κάποιον συμβάν. Νὰ ἐπινοήσῃ τις δὲν εἶναι δύσκολον πρᾶγμα καὶ μάλιστα, ὅταν ὁ νέος Ποντίφηξ θὰ ἔχῃ κάθε ἄλλο νὰ κάμῃ ἢ νὰ διαψεύσῃ τὴν προφητείαν.

Τύποις ΝΟΜΙΚΗΣ